UPSALA UNIVERSITETS KONSTITUTIONER AF ÅR 1655

Uppsala universitet

Digitized by Google

Educ 5185.9.3

Harvard College Library

FROM THE FUND OF

CHARLES MINOT

(Class of 1828).

Received 26 May, 1891.

Digitized by Google

UPSALA UNIVERSITETS ÅRSSKRIFT 1890.
PROGRAM II.

UPSALA UNIVERSITETS KONSTITUTIONER

AF AR 1655

FÖR FÖRSTA GÅNGEN UTGIFNA

AF

CLAES ANNERSTEDT.

UPSALA
AKADEMISKA BOKHANDELN,
(C. J. LUNDSTRÖM).

UPSALA-UNIVERSITETS KONSTITUTIONER

AF ÅR 1655

FÖR FÖRSTA GÅNGEN UTGIFNA

AF

CLAES ANNERSTEDT.

Upsala-Universitets Årsskrift 1890.
Program II.

UPSALA 1890
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

Digitized by Google

Educ 5185.9.3
~~VI · 6 3 5 2~~

Digitized by Google

Inledning.

I nära tvenne århundraden voro konstitutionerna af 1655 den lag som bestämde universitetets organisation och reglerade dess verksamhet; och snart äro fyrtio år gångna, sedan de aflöstes af sin efterträdare, statuterna af 1852. Det torde då visserligen icke vara för tidigt, att denna för kännedomen af universitets lif och historia så viktiga handling offentliggöres. Man kan väl fråga, huru det varit möjligt, att icke behofvet framtvungit dessa konstitutioners utgifvande under den långa tid, då de voro gällande lag. Ty, trots det att åtskilliga afskrifter från olika tider ännu äro i behåll, måtte det ej varit vanligt, att alla de som bort förskaffa sig en sådan afskrift verkligen ägt den, då själfva universitetskanslären, som dock ovilkorligen borde haft ett exemplar till sitt förfogande, en gång kunnat officielt skrifva till konsistorium, att han *hört*, det en paragraf af visst innehåll skulle förefinnas i konstitutionerna [1]).

Ännu i våra dagar äga dessa konstitutioner en stor betydelse för en hvar som tager lifligare del i universitetets öden och vill forska efter dess verksamhet i flydda tider, aldenstund vi ännu i den dag som är till betydlig del bygga på den grund som våra fäder lade i det sjuttonde seklet. Ty detta har varit universitetets lycka, att dess historia icke har att uppvisa några minnen af revolutionära omskapningar, utan att dess lif, uppväxt på fosterländsk grundval, har alt fortfarande fått från denna utveckla sig, utan att någonsin förlora sitt sammanhang med det förflutna.

Redan i sig intressanta som ett minne af den storartade verksamhet på alla områden, hvilken utmärkte de kraftfulla männen

1) Bref af 23 Juni 1696.

Digitized by Google

från vår storhetstid, äro de det ännu mera då de sättas i samband med det som gått förut och det som följde efter. Och det kan därför vara på sin plats att med några inledande ord erinra om dessa konstitutioners tillkomst och de viktigare förändringar i förut gällande ordning som genom dem infördes. Jämförelsen med efterträdaren eller statuterna af 1852 kan en hvar med lätthet göra.

Universitetets äldsta konstitutioner, hufvudsakligen utarbetade af Axel Oxenstjerna, blefvo år 1626, på uppdrag af Gustaf II Adolf, utfärdade af rikskanslären och universitetets förste kanslär, Johan Skytte[1]). Konungen hann själf aldrig öfverse dem, och de erhöllo därför aldrig häller kunglig konfirmation. Redan denna omständighet gjorde naturligt, att man så tidigt som under den följande regeringen kunde tänka på att omarbeta dem, förutom att de åtskilliga brister som deras tillämpning måste bringa i dagen härpå kunnat inverka. Man får nämligen ej förgäta att lagstiftaren år 1626 haft att röra sig på ett område, där de historiska förutsättningarne i det mesta saknades, och där man således ej gärna kunde undgå att göra sig skyldig till misstag. Därför finna vi arbetet på en revision begynna redan 1647 och med afbrott fortsättas, ehuru det först efter Karl X:s uppstigande på tronen blef slutfördt.

Magnus Gabriel De la Gardie, som i December 1654 intog den plats som universitetskanslär, hvilken genom den store rikskanslärens bortgång blifvit ledig, fick inviga sin nya verksamhet med att taga del i de nya konstitutionernas fulländande. Det förslag, som på Axel Oxenstjernas befallning och under hans medverkan vid universitetet utarbetats, hade sedan genomgått en ny revision i hufvudstaden af en kommitté, i hvilken, utom professorerna Lars Stigselius, Johan Loccenius och Henrik Ausius, insattes Johannes Matthiæ, biskop i Strängnäs, Erik Emporagrius, pastor primarius i Stockholm, statssekreteraren Anders Gyldenklo, Assessor Daniel Behm och revisionssekreteraren Johan Stiernhöök, alla fem f. d.

1) Närmare härom kan läsas hos Annerstedt, C., Upsala Universitets hist. I. s. 215 ff.

Digitized by Google

professorer, de fyra förste i Upsala, den siste i Åbo. Och däreſter hafva under hösten 1654 sannolikt alla fakulteter (med visshet åtminstone den filosofiska) fått vid förslaget göra sina anmärkningar. I konsistoriet togs saken under ytterligare behandling i Januari 1655 i De la Gardies närvaro och under hans ledning. Men ännu var man ej vid målet. I vissa punkter stodo meningarne skarpt mot hvarandra, särskilt i fråga om teologernas anspråk därpå, att för promotion i filosofiska fakulteten skulle fordras en föregående teologisk examen, hvilket ihärdigt af den senare bekämpades. Och därför var förslaget äfven under Februari månad fortfarande föremål för konsistoriets och fakulteternas kritik.

När det slutligen kom under regeringens behandling, föll det i de bästa händer. Statssekreteraren Matthias Biörnklo, själf en universitetets lärjunge och f. d. lärare vid detsamma, en man som med vidsträckta studier förenade statsmannens blick och en lefvande kärlek till bildningens sak, har varit först De la Gardies rådgifvare i saken och sedan sannolikt förberedt ärendet till föredragning inför konungen. Ty man återfinner i konstitutionerna åtskilligt som han bevisligen förordat, och det af Karl X d. 27 Juni 1655 undertecknade originalet är af Björnklo kontrasigneradt[1]). Det varma intresse för universitetets sak som han vid detta tillfälle lade i dagen gör honom största heder. Och i en tid så van som denna vid så kallade vängåfvor visar det en verklig oegennytta, att då universitetet ville visa sin tacksamhet mot honom genom en hedersgåfva af 50 dukater, afböjde han detta, förklarande sig nöjd, därest konsistorium kunde finna att hans brorson vore värdig ett stipendium.

En jämförelse af de nya konstitutionerna med de äldre af 1626 visar, att man med varsam hand gjort förändringar, i det dessa med få undantag inskränka sig till borttagande af hvad som befunnits vara bestämdt olämpligt och ändrande eller tilläggande

1) Dokumentet skrifvet på papper in folio med vidhängande rikssigill och inbundet i rödt saffiansband med rika eleganta guldpressningar förvaras i konsistoriearkivet.

Digitized by Google

där ett verkligt behof af något nytt visat sig föreligga. I sina hufvuddrag har därför organisationen förblifvit oförändrad. För de förändringar som ägt rum vilja vi nu redogöra.

Vid de inledande allmänna bestämmelserna faller genast i ögat, att förbudet att lära något som strider mot den Augsburgiska bekännelsen blifvit skärpt, genom att härtill foga epitetet *den oförändrade*, och att detta bekännelsevilkor äfven inryckts i kompetensvilkoren för kanslärsämbetet, liksom det utsträckts till promovendi i alla fyra fakulteterna, efter att förut blott hafva gällt för teologerna. — I afseende på den akademiska jurisdiktionen är ingen förändring gjord, af det naturliga skäl, att privilegierna ej undergått någon förändring, och det är på dessa som jurisdiktionen hvilar, liksom dess gränser där bestämmas.

Kanslärns ställning såsom högste ledare af universitetets styrelse har ej undergått någon rubbning. Universitetets redan i privilegierna af 1625 omförmälda förslagsrätt fins nu intagen i själfva konstitutionerna. Men hans åligganden äro mera tydligt präciserade, särskilt däri, att han åtminstone en gång hvarje år skall besöka universitetet och med synnerlig omsorg hafva ögat på den ekonomiska förvaltningen. Det är väl bekant, huru denna både förut och i långa tider efteråt utmärkte sig för sorglig oordning. — Ärkebiskopens ställning som själfskrifven prokanslär förblef aldeles densamma som förut.

Det oklara i de bägge konsistoriernas, det större och det mindres, inbördes ställning, så som de i 1626 års konstitutioner omtalas, är i det närmaste undanröjdt. Det mindre skall utöfva den akademiska jurisdiktionen i smärre mål, upprätthålla disciplinen bland ungdomen samt handlägga de ekonomiska ärenden, som af inspectores ærarii och räntmästaren dit hänskjutas, hvilka i dylika fall där taga säte. Dess medlemmar äro ej längre utsedda för lifstid, utan väljas ur hvarje fakultet endast för en tid af ett halft år, och deras antal har minskats från 10 till 5. Det större konsistoriet har, i motsats till hvad de äldre konstitutionerna tydligen åsyftade och den filosofiska fakulteten äfven yrkat, blifvit ärendernas medel-

Digitized by Google

punkt. Det skall nu sammanträda en gång ordinarie i månaden, och dess funktioner, som omfatta alt hvad som ej för det mindre undantagits, angifvas med större vidlyftighet än förut varit fallet. För att göra slut på ett själfsvåld som börjat inrita sig, åsättas nu böter ej blott för uteblifvande, utan äfven för sentkommande och bortgång i otid från sammanträdena. En egendomlighet i ärendernas handläggning är, att voteringen begynner uppifrån, icke såsom år 1626 stadgats och bruket nu är, nedifrån. Rektor, som hittills icke i allmänhet haft votum i konsistorium, erhåller nu denna rätt, men i stället öfverflyttas den utslagsröst han haft vid paria vota på prokanslären. Och därjämte äger han nu äfven rättigheten att från voteringen utesluta den, som, ehuru varnad, förnöter tiden med öfverflödigt ordande och så hindrar de andra, en makt som utan tvifvel kunde missbrukas, men väl kunde hafva sin användning i såväl den ena som andra af delibererande församlingar. — Akademinotarien för nu titel af sekreterare, och till hans funktioner lägges att vid början af hvarje sammanträde hafva föregående protokoll färdigt till justering. En amanuens förordnas nu också till hans biträde.

Rektor är såsom förut ej blott konsistoriets ordförande, utan förvaltningens hufvud. Som vilkor för valbarhet fastställes nu, att man skall i två år innehaft sitt professorsämbete. I öfrigt var det hvarje halfår försiggående valet, liksom det hittills varit, föga mera än en form, då ju ämbetet skulle gå i tur efter fakulteter och inom dessa efter ålder. Hans makt och ansvar utstakas med tydligare bestämmelser. Bland hans nya skyldigheter förtjänar nämnas den, att han skall vid sin afgång inlemna i arkivet en förteckning öfver terminens studenter. Den okränkbarhet till person och egendom som redan 1626 honom tillerkänts utsträckes nu, till att gälla ej blott gent emot dem som lyda under universitetets jurisdiktion, utan äfven mot andra, och brott härutinnan beläggas med förlust af handen eller annat efter förseelsen lämpadt straff.

Konsistoriets rätt att vid inträffande ledighet af en professur uppsätta förslag efter vederbörande fakultets hörande tyckes i kon-

Digitized by Google

stitutionerna af 1626 innefattat skyldigheten att uppsätta blott en och denne enhälligt utvald person. Nu säges uttryckligen att det kan föreslå flere, liksom att desse skola för ämbetet speciminera. Men lika oklart förblifver, om ej K. Maj:t kan utnämna äfven utom förslaget. Det är bekant, att både förut och efteråt utnämningar hafva skett, ej blott utom förslaget, utan äfven utan afvaktande af ett sådant.

Fakulteternas dekaner fingo sig nu ålagdt att vaka så väl öfver sina kollegers föreläsningar som öfver deras uppförande. För första gången gifves föreskrift, att hvarje fakultet skall skaffa sig eget sigill och föra ordentlig protokollsbok; som notarier kan man använda några af de studenter, som innehafva dubbla stipendier. Dekanerna skola hafva ledningen och kontrollen öfver adjunkternas verksamhet. Denna institution, framkallad af behofvet att hålla en reserv af yngre lärare, var nu utsträckt från den filosofiska till alla fakulteter. Men den var fortfarande nedtryckt både hvad ekonomiskt och vetenskapligt oberoende angick. Fakulteten ägde bestämma deras verksamhet, som skulle bestå i disputerande och meddelande af enskild undervisning; eget nog förunnades rättigheten att för denna senare taga betalning endast åt filosofiska fakultetens adjunkter.

I afseende å promotionerna äro ej obetydliga förändringar vidtagna. Stadgandet om sex års studier för filosofisk grad och af ytterligare tre år för dylik inom högre fakultet är bortfallet. I den filosofiska skall hufvudvikten läggas på grekiska och latin, framför alt på det senare. Promovendus som har för afsikt att söka befordran inom ett stift skall förete anbefallningsbref från stiftets biskop. Men därjämte hade teologerna, trots det häftiga motstånd, som vi förut omtalat, lyckats genomdrifva, att för examen i de tre andra fakulteterna erfordrades intyg från den teologiska om förvärfvade insikter i vissa af dess ämnen. Det var för visso biskoparnes starka inlägg för saken, då konstitutionsförslaget vid riksdagen underställdes deras betänkande, som här gifvit utslaget. Man må dock ej tro, att teologerna ensamme reste anspråk som kunna

Digitized by Google

synas oss något egendomliga. Filosofiska fakulteten t. ex. hade föreslagit en paragraf af den lydelse, att det skulle vara en hvar förbjudet att, utan konsistoriets och fakulteternas samtycke, föreläsa öfver någon annan, än en klassisk och godkänd författare, och särskilt öfver nyare och än mer öfver ännu lefvande; men den blef som sig borde lemnad utan afseende. Det var en slags gengäld till filosofiska fakulteten, då konstitutionerna äfven stadgade, att för grad i de tre högre fakulteterna erfordrades intyg från den filosofiska om insigter i språk, allmän historia och filosofi. — Fakultetsexamen sönderföll såsom förut i tvänne. Den första kallad den enskilda examen var hvad vi nu förstå under detta namn. En nyhet i denna var, att för filosofiska graden infördes ett föregående latinskt skrifprof, och att i denna fakultet, utom dekanus, blott två professorer (förut fem) deltogo i examen, i öfriga fakulteter alla medlemmar. Och examenstiden, förut bestämd endast för den filosofiska och då till två timmar, utsträcktes nu till fyra för denna, sex för juridiska och medicinska samt åtta för den teologiska fakulteten. Den andra den s. k. offentliga examen bestod i disputationer och föreläsningar. Alla skulle, liksom hittills, disputera under någon professors präsidium, men en hvar för särskild afhandling, under det hittils ända till sju på en gång kunnat uppträda som respondenter vid samma tillfälle.

Dekanus är ej längre själfskrifven promotor, utan uppdraget går i tur efter ålder; teologie doktors promotion skall icke såsom de andra försiggå i Collegium Gustavianum, utan i domkyrkan. Magisterfrågan framställd af en adjunkt och besvarad af primus samt aktens afslutande med bön af ultimus förekomma nu för första gången. Afgifterna för promotion och omkostnaderna för därpå följande gästabud blifva än mera reglerade än förut. Med inskränkning i det hittills obegränsade antalet af promovendi förordnas nu, att ej flere än tolf få på en gång promoveras, och promotionerna behöfva icke förekomma årligen, utan få bero på, om konsistoriet vill därom hemställa hos kanslären. Den rättighet akademisk grad hittills medfört, att disputera offentligen och föreläsa enskilt, det

Digitized by Google

senare dock med vederbörande fakultets samtycke, gjordes nu i bägge fallen häraf beroende. Utrikes promoverad person skulle enligt 1626 års konstitutioner stå tillbaka för hemma promoverad vid befordran inom kyrkan och skolan och sakna gradens privilegier, där ej kunglig nåd annorlunda bestämde, men äfven denna benådningsrätt blef nu borttagen. I samma riktning gick förbudet mot att taga graden vid något universitet af icke-ortodox bekännelse, likasom för student att resa till utländska universitet, om han ej förut gifvit prof på tillräcklig teologisk underbyggnad och därpå fått intyg af rektor och dekanus. En hotande minskning i filosofie magistrars hittills varande utsikter till befordran tycktes öppnad genom det stadgande teologerna utverkat, att nedom teologie-licentiaten skulle en teologie-kandidatexamen inrättas, hvars afläggande gaf företräde vid tillsättning af tjänster inom kyrkan och skolan.

Professors åliggande att disputera fixeras nu till en gång om året, dock med bestämdt förbud att välja ämne utom sin fakultets gränser. Och särskilt inskärpes, att det skall vara icke teologer förbjudet att i sina disputationer inblanda teologiska teser eller till dem foga korollarier som endast på religionens väg kunna förklaras, liksom det redan förut var teologerna själfva ålagdt att i sina föreläsningar icke röra sig med den skolastiska visdom, hvarur det papistiska mörkret fordom uppväxt. Professorn i Orientaliska språk fick det kinkigt nog; ty han skulle visserligen äga kritiskt-filologiskt behandla bibeltexter, dock försåvidt de heliga skrifternas ortodoxa mening däraf bekräftades, men rörde han vid dogmerna, skulle hans afhandling underställas teologiska fakultetens censur, innan den fick offentliggöras. Och att detta icke var ämnadt att förblifva en tom bokstaf, det fick den besynnerlige och lärde orientalisten Christian Ravius snart erfara.

I afseende på föreläsningarna hade det besynnerliga allmänna stadgandet tillkommit, att ingen finge offentligen föreläsa öfver något som icke blifvit af K. Maj:t på konsistoriets begäran gilladt. Det kan ej gärna hafva afsett annat, än att professor skulle hålla sig till

Digitized by Google

området för sin professur och till hvad han angifvit som innehåll för sina föreläsningar enligt prälektionskatalogen, hvars regelmässiga uppgörande nu föreskrifves. Den af Skytte år 1626 insatta bestämmelsen, att all undervisning skulle följa den Sokratiska eller Ramiska metoden fick nu gifva rum för det allmänt hållna uttrycket, att metoden skall lämpas efter ämnets natur och lärjungens fattningsförmåga; och Rami läroböcker äro ersatta af Aristoteles' arbeten.

De olika professurernas läroområden och uppgifter begränsas lika noga och hufvudsakligen i samma riktning som 1626, men det då så vanliga sättet, att namngifva de författare som skola läsas och följas, har nu blifvit till stor del öfvergifvet, vare sig däri låg ett erkännande af vetenskapens frihet att röra sig oberoende af auktoritet, eller att det betydde att man fann förfarandet opraktiskt, då ju vetenskapen måste följa med sin tid. Något af det nya i vissa professurers angifna uppgift önska vi påpeka.

De vidlyftiga förklaringar som gifvas rörande de bägge juridiska professurernas verksamhet äro utan all fråga ett verk af Björnklo, som lade stor vigt på rättshistorien och komparativa studier. Det var ock på hans förslag som föreskriften om årliga enskilda föreläsningar i folkrätt blef intagen. Likaså är det han som sökt något bättre än förut varit fallet fördela ämnena mellan de två medicinska professorerna, af hvilka den ene fick terapi, kirurgi och farmaci på sin lott, den andre anatomi och patologi jämte botanik och kemi. Det senare ämnet förekommer nu för första gången, och i sammanhang härmed uttalas behofvet af anläggande af ett kemiskt laboratorium. Anatomins betydelse tyckes man hafva skattat lägre än förut, då en dissektion föreskrifves endast hvartannat år i stället för hvarje, men man har att erinra sig de svårigheter som då mötte att skaffa ett kadaver samt det onda rykte som då åtföljde en dylik i de flestes ögon vanhedrande, nästan gudlös sysselsättning. — De matematiska professurerna inskränkas från tre till två. Professorn i hebreiska får den mera omfattande uppgiften af att vara professor i orientaliska språk. — Professorn

Digitized by Google

i philosophia civilis får sig noga och i detalj ålagdt, huru han äfven skall undervisa i svensk administrativrätt och statskunskap. — Professorn i historia hade redan 1626 fått en erinran om att gifva ungdomen upplysning om fäderneslandets öden; nu formuleras denna uppgift närmare, men huru litet dess betydelse ännu fattades, synes däraf, att han uppmanas att ej blott följa en god svensk författare utan att gifva en egen framställning af ämnet. Däremot är hans åliggande att vara en slags historiograf för universitetet borttaget.

Den gamla indelningen af studenterna i klasser, som afsåg att noga bestämma hvilka föreläsningar studenten skulle åhöra, är upphäfd. Men examen vid terminens slut för att kontrollera åhörarnes framsteg är bibehållen. Bestämmelsen att alla skola obligatoriskt genomgå öfningar i språken är ock försvunnen; i stället är en teologisk kurs föreskrifven för alla som äro eller vilja blifva stipendiater, för blifvande prester och för alla som läsa på den filosofiska graden. Splitterny är professorernas skyldighet att tillse, det ynglingarne snarligen, senast före sitt adertonde år, utvälja sitt vitæ genus, för att ej tid och omkostnader annars må onödigt gå förlorade.

Inspectores ærarii skola ej längre få väljas för sex år, utan uppdraget årligen omskifta efter laga tur. Här, liksom i fråga om besättande af consistorium minus, har man icke beaktat den stora vikten af kontinuitet och erfarenhet i ärendernas behandling. Utgifter öfver stat utom till byggnadernas underhåll förbjudas strängeligen, likaså att af räntekammarens öfverskotter göra utbetalningar, utom efter anordningar af kanslären. Nu är ock inskärpt, att universitetets privilegier och öfriga offentliga akter skola på säkert ställe och under fleres ansvar förvaras. En sorglig erfarenhet hade nogsamt visat nödvändigheten af en dylik föreskrift. — Bibliotekets uppgift utvecklas något bättre än förut. Kataloger skola nu upprättas såväl öfver samlingen i dess helhet som öfver dess särskilda vetenskapliga grupper. Och aldeles nytt är påbudet, att biblioteket skall två dagar i veckan stå öppet trenne timmar för

Digitized by Google

studerande och utlåning; det hittils i senare afseendet stadgade generella förbudet är nu inskränkt till studenter allena.

Kapitlet om ungdomens lif och seder är kanske det som undergått den största omarbetningen. Det har förlorat den något egendomliga form af moralpredikan som gifvits det i konstitutionerna af 1626 och mera fått utseendet af en vanlig lagtext, men den faderliga värmen i tanke och högheten i uttryck har ock på samma gång gått i åtskilligt förlorad. Som en vinst är visserligen att betrakta, att den olyckliga paragraf, som medgaf en student att, utan fruktan att få sitt namn röjdt, få hos rektor angifva, om en professor försummat sitt ämbete eller gifvit prof på dåliga seder, är borttagen. I stället hafva åtskilliga nya föreskrifter intagits rörande hvad studenterna ägde att iakttaga, såsom att de icke finge under gudstjänsten anträffas ströfvande på gatorna eller i stadens omgifningar, att de vid föreläsningar och disputationer skola infinna sig före professorn, genast intaga sina platser och ej stänga vägen genom att skocka sig i dörren eller på golfvet. Förbudet att sitta på källare eller ströfva på gatorna efter klockan nio om kvällen är nytt, likaså mot att duellera och att, utom till självförsvar, draga svärdet. Löjeväckande upptåg med och förtryckande behandling af nykomna studenter (den s. k. penalismen) samt därmed sammanhängande dryckesslag förbjudas vid relegationsstraff. Och detta straffs betydelse är ej obetydligt ökad genom bestämmelsen, att sålänge det varar, är den brottslige utesluten från andra rikets universiteter och från läraretjänster.

Nationssammankomster, okända 30 år tidigare, omtalas nu i samma ton som demagogische umtriebe vid de tyska universiteten i den heliga alliansens dagar och förbjudas vid straff af ständig relegation. Det är ganska märkligt att se, hurusom ett af de egendomligaste dragen i det svenska studentlifvet icke är med universitetet jämnåldrigt, utan har måst under verkligt motstånd bryta sig väg. Så litet anade lagstiftaren den mäktiga naturliga strömning, som låg under denna företeelse, att han likställde den med de svåraste förseelser, hvartill en student kunde göra sig

Digitized by Google

skyldig. Ej mera än åtta år hunno förgå, innan förhållandenas makt blef så stark, att universitetet fann med allas intresse förenligast att legalisera den rörelse som ej stod att undertrycka, och att ställa den under offentlig ledning. Man bör dock för ett rätt bedömande af frågans behandling icke förbise, att nationsföreningarna i sin uppkomst hade väl mycket att göra med gemensamma dryckesslag och novitiernas misshandling, hvilket bidrager att förklara den farhåga deras framträdande väckte.

Studentlifvets yttersida bar ock vid denna tid en prägel af råhet och våldsamhet, som lätt kan missleda den som sätter sig till doms öfver tiden. Detta förhållande afspeglar sig såväl i hela kapitlet om ungdomens seder som i det särskilda och nya kapitel, hvilket ägnas akademivakten eller den polisstyrka af sex man, som på grund af den egna jurisdiktionen, dess kraf på ordning och domars verkställande var nödig. Erfarenheten af studenternas obändiga kraft och korporatif själfkänsla gent emot befarade ingrepp af stadens jurisdiktion förde på detta kinkiga område till en rad af bestämmelser, som nu måste ofta nog förefalla löjliga. En annan erinran om det naivt-plumpa i tidens seder gifva föreskrifterna om depositionen. Detta urgamla bruk att låta den nykomne studenten undergå åtskilliga löjliga ceremonier, föreställande huru det låga och sinliga måste bortrensas hos den människa, som vill inviga sig till ljusets tjänst, bibehålles, men det tillägges att akten skall försiggå »in solenni loco» och »sine larva, cinere et fuligine aliisque servilibus ludibriis itemque sine verberibus». Dekani skyldighet att leda akten, så att den ej öfverskrider det passandes gränser, inskärpes, och depositionsinstrumenten skola hos honom förvaras.

De privilegier för studenterna som i cap. 24 uppräknas hafva icke någon motsvarighet i äldre konstitutioner. Flertalet af bestämmelserna äro visserligen ej annat än en upprepning af hvad de egentliga privilegiebrefven redan innehålla. Men andra äro alldeles nya förmåner, så t. ex. att om student invecklas i tvist vid annan domstol och vinner, men domen icke genast verkställes,

Digitized by Google

skall domaren härför straffas med böter efter högre domstols godtycke, att oförskyld förolämpning mot student kostar tjugu mark utöfver vanlig i lag bestämd bot. Befrielse från krigstjänst är nu ock tydligt uttalad.

Såsom lagtext torde de nya konstitutionerna stå öfver sin företrädare, men omarbetningen har borttagit mycket af den originalitet som utmärkte 1626 års konstitutioner, och detta gäller såväl innehållet som stilen. Där något gripande uttryck förekommer, kan man nästan vara viss på, att det är taget ur Axel Oxenstjernas verk. Och huru riktigt det än må vara, att en lagtext icke skall innehålla några räsonnemanger och att det skall kläda sina bud i de tydligaste ord, saknar man dock att ej åter möta vissa uttryck af den store kanslären som värmt läsarens hjärta. Man jämföre t. ex. bestämmelsen rörande rektors uppsikt öfver sina kolleger i § 11 å sid. 11 med Oxenstjernas korta sats: correcturus professorem regulam Christi sequetur.

Då man erinrar sig att icke trettio år förflöto, innan Gustaf II Adolfs konstitutioner fingo gifva vika för Karl X:s, kan det icke annat än på det högsta förvåna att se de senare tvärtom öfverlefva regering efter regering, ja konungaätt efter konungaätt, för att först trenne år, innan de fyllde andra århundradet af sin tillvaro, öfvergå till att vara endast ett historiskt minne. Mycket förklaras utan tvifvel däraf, att de länge i hufvudsak tämligen väl svarade mot sin uppgift, och däraf att åtskilliga ändringar i desamma under tidernas lopp vidtogos genom särskilda kungliga bref. Men säkert torde dock vara, att de altförväl kunnat tidigare vara i behof af den reform som slutligen kom till stånd år 1852. Att så ej skedde vitnar förvisso om en sak, nämligen att de betraktats med den aktning för gammal rätt och historisk häfd, som i botten utmärker det svenska folket, där det icke låtit sig af egna lidelser förvillas.

Förslagen till deras omarbetande hafva för öfrigt visserligen icke först i detta århundrade framträdt. Redan i Karl XI:s dagar var frågan före; enväldet fann kanske, i glansen af sin fulla makt-

Digitized by Google

utveckling, universitetets självständiga ställning mindre harmonierande med den strängt centraliserande förvaltning som ville slå all frihet under sig. År 1696 hafva konstitutionerna på konungens befallning reviderats, och universitetet fick upprepade gånger afgifva sina påminnelser vid förslaget[1]). Konungens död afbröt emellertid saken, och ehuru den var på tal igen under de första åren af Karl XII:s regering, blef den sedan skjuten åt sidan, då alting måste vika för det stora krigets kraf. Sedermera upptogs frågan ånyo under Fredrik I, och ett nytt förslag uppgjordes år 1736, utan att man dock därför kom längre med saken, och den s. k. stora uppfostrings-kommissionens projekter under följande skeden af frihetstiden stannade vid föga mera än ansatsen. Den kommitté som K. Maj:t år 1817 nedsatte för att granska konstitutionerna aflemnade 1820 ett utlåtande berörande reformens kärnpunkt, den akademiska jurisdiktionen, men sedan konsistorium häröfver afgifvit yttrande under följande år, afsomnade frågan ånyo. Först med det reformarbete, som år 1852 på kunglig befallning tog sin början, gick frågan sin slutliga lösning till mötes, ehuru hela tio år förgingo innan de nya statuterna slutligen den 2 April 1852 utfärdades.

Så intressant det än skulle vara att söka uppvisa, i hvad mån den byggnad som 1655 uppförts undergick förändringar genom de kungabref som under de två följande århundradena utfärdades, medgifver dock hvarken tiden att anställa en dylik omfattande undersökning eller utrymmet att meddela dess resultat. Så mycket torde dock kunna sägas, att till sina allmänna drag förblef denna byggnad orubbad, i det de nya bestämmelserna sällan berörde hufvudgrunden, utan mest afsågo att utveckla hvad som i det gamla var ofullständigt angifvet eller gifva laglig form åt de nya förhållanden som af behofvet framkallats. De viktigaste förändringarne äro därför att söka i examens- och nationsväsendets om-

1) Ett minne häraf är det på svenska, tydligen strax efter 1695, affattade förslag som föreligger i handskrift å Upsala bibliotek (Nordins samling n. 60 in folio).

Digitized by Google

gestaltning, lärostolarnes tillökning och fördelningen af ämnena dem emellan.

Och de nya statuterna af 1852, upptagande de redan verkställda förändringarna och tilläggande andra samt på samma gång aflägsnande det som var altför föråldradt, bygde i det hela så mycket på den gamla tvåhundraåriga grunden, att deras likhet med företrädaren af 1655 är i ögonen fallande. Frånräknar man den akademiska jurisdiktionens upphäfvande, en åtgärd som egentligen träffade privilegierna, skall man finna att reformen i det hela varit af föga genomgripande art och vida mindre än de flesta torde hafva föreställt sig.

Digitized by Google

1655 ÅRS KONSTITUTIONER.

Digitized by Google

Nos Carolus Gustavus dei gratia Suecorum, Gothorum Vandalorumque rex, magnus princeps Finlandiæ, dux Esthoniæ, Careliæ, Bremæ, Verdæ, Stetini Pomeraniæ, Cassubiæ et Vandaliæ, princeps Rugiæ, dominus Ingriæ et Wismariæ, nec non comes palatinus Rheni, Bavariæ, Juliaci, Cliviæ et Montium dux etc. Notum facimus omnibus et singulis nobis subjectis academiæ nostræ civibus aliisque, quorum interest, quemadmodum a primo imperii ac regiæ nostræ administrationis tempore seria nobis cura fuit amplificandi et conservandi hoc nostrum regnum in optato statu et rempublicam sic conformandi, ut orthodoxæ religionis et bonarum artium laude nunc et in posterum clarescat; ita satis compertum habemus, quantum ad hanc rem momentum pietatis, literarum ac disciplinarum studia adferant. Proinde in Dei gloriam et regni nostri felix incrementum academiam hanc nostram Upsaliensem, a prioribus Sueciæ regibus, antecessoribus nostris, et in primis ab inclutæ memoriæ rege, Gustavo Adolpho magno, avunculo quondam nostro honoratissimo, et serenissima regina Christina, matre nostra honoratissima, feliciter instauratam, privilegiis ornatam, facultatibus dotatam, hujusmodi regia clementia porro fovimus et fovemus, ut non solum privilegia et reditus dictæ academiæ conservaverimus, sed etiam cum tempore augere decreverimus, atque re cum academiæ nostræ cancellario illustri, nobis sincere fideli, dn. Magno Gabriele de la Gardie, comite in Leckö et Arensburg etc., nostro et regni nostri senatore, thesaurario etc., ut et professoribus clementissime communicata, leges et constitutiones, ad rectam hujus academicæ societatis ordinationem latas, ubicunque opus fuit, et quantum præsentis temporis angustia et imminens contra Poloniam expeditio nobis permiserunt, emendaverimus novasque usu sic exigente addiderimus. Quas ab omnibus et singulis nobis subjectis academiæ civibus et membris aliisque, quorum interest, obedienter et fideliter servari præcipimus, donec commodiori aliquo tempore easdem accuratius recognoscere et revidere poterimus. Tenor autem constitutionum hic est.

Digitized by Google

In nomine Domini.

Constitutionum Academiæ Upsaliensis

Cap. I.

De academia ejusque juribus et jurisdictione.

1. Statuit Sacra Regia Majestas, ne quid aliud in academia Upsaliensi publice privatimque a quoquam, cujusque sit conditionis, doceatur vel proponatur, quam quod congruit cum fundamento sacræ scripturæ et cum invariata Augustana confessione, quæ in concilio Upsaliensi anno millesimo quingentesimo nonagesimo tertio repetita est.

2. Hujus academiæ corpus constabit quatuor facultatum, theologiæ, jurisprudentiæ, medicinæ et philosophiæ collegiis, cujus corporis caput sit rector. Huc pertinent personæ academiæ reliquæ secundum privilegiorum tenorem.

3. Ejusdem jurisdictio sit distincta ab urbis Upsaliensis jurisdictione.

4. Jurisdictio illa sit in omnia academiæ membra atque, prout fusius determinatur in privilegiis academiæ Upsaliensis, in causis civilibus et criminalibus, in quibus omnibus dijudicandis leges regni, in judiciis aliis usitatæ, atque constitutiones sequentes observandæ.

5. Majores autem criminales causas, quæ mortem aut membri amputationem seu mutilationem pœnæ loco inferunt, senatus academiæ cognoscet, judicabit et, communicata re cum cancellario, ad supremum regis judicium referet. Quod si supplicium a S:a R:a M:te remittatur, mulcta fisco consistorii cedet juxta academiæ privilegia.

6. Læsæ tamen Maj:tis crimen Regiæ Majestatis cognitioni et judicio reservetur.

7. Reliquarum quoque, quæ in cives academicos constitui solent, pœnarum senatus academicus jus habeat, ut sunt mulcta, carcer, relegatio temporaria, quæ existimationem minuit, et perpetua, quæ eandem absumit.

8. Nec ita relegatum ullus in urbe hospitio excipiat aut contra mandatum academiæ ullo modo tueatur, sub pœna quadraginta marcarum fisco consistorii inferendarum, sed neque in reliquis Regiæ Majestatis academiis talis recipiatur, nec alibi in patria ad officium docendi admittatur, quamdiu tempus relegationis duraverit.

Digitized by Google

Cap. II.

De cancellario academiæ ejusque jure et officio, ut et de procancellario.

1. Cancellarium senatus academicus nominet atque S:æ R:æ M:ti sistat talem, qui sit, secundum privilegia, vir pius, idoneus, authoritate præditus, academiæ amans rerumque academicarum peritus, orthodoxæ religioni, in verbo DEI, confessione Augustana invariata et concilio Upsaliensi comprehensæ, sincere addictus.

2. Hujus cancellarii jus et officium in his potissimum consistat; 1. Videbit, ne academia Upsaliensis quid detrimenti capiat, sed ut ejus jura sarta tectaque conserventur seduloque academiæ commoda et incrementa promoveantur. 2. Visitabit academiam quotiescunque res et necessitas postulaverit, ad minimum semel in anno, ut inspiciat docentium et discentium labores, catalogos prælectionum nec non disputationum publicarum sibi exhiberi curet et de illarum fructu ac utilitate una cum senatu academico judicet, aliaque quæ pertinent ad salutem et conservationem academici status accurate cognoscat. Si quos negligentes et minus aptos officio deprehenderit, eos admonebit vel privatim vel, si opus fuerit, in consistorio. Qui sese non emendaverit, secundum processum in privilegiis et infra cap. 8 descriptum removebitur. 3. Concedet singularum facultatum decanis, hoc per literas petentibus, licentiam creandi doctores et magistros atque, si absit, tunc suas vices in actu promotionis peragendas procancellario commendabit. Quod si præter modum crebriores fiant promotiones, de iis judicabit et, si visum fuerit, inhibebit. Item de quæstore, academiæ reditibus, eorum distributione et expensis decernet: de ærario, academiæ ædificiis, bibliotheca ac typographia sedulo cognoscet ipse vel per alium delegatum, actaque consistorii, cum opus fuerit, inspiciet, ut eorum, quæ in consistorio aguntur et tractantur, certam notitiam habeat. 4. Habebit potestatem sententias a rectore et consistorio latas, si opus fuerit, confirmandi aut etiam, communicata re cum senatu, moderandi vel ad ulteriorem disquisitionem revocandi, si iniquæ videantur. 5. Lites ex provocatione ad se prolatas, cum duobus vicinis episcopis itemque duobus ex supremo judicio R:æ Maj:tis sive ex aliis primariis regni collegiis, quos indultu Maj:tis sibi adjunxerit (: qui vocati absque tergiversatione vel Upsaliæ vel Stock-

Digitized by Google

holmiæ comparebunt:), judicabit et dirimet. Dissidia inter academiæ membra cujuscunque sint conditionis orta, quæ a rectore et senatu non potuerunt componi, cognoscet, comprimet, tollet, petulantes, si se rectori, consistorio et procancellario opposuerint, coërcebit.

De procancellario.

1. Procancellarius academiæ erit archiepiscopus Upsaliensis.

2. Hujus partes erunt: 1. Absente cancellario operam suam rectori et consistorio petenti, vel ultro, cum necessitas urget, fideliter communicare in litibus, quæ ad jurisdictionem academiæ pertinent, dirimendis. 2. Explorare docentium et discentium studia, labores et mores et singulos, si vel negligentes fuerint vel alias deliquerint, sui officii primum per decanum vel rectorem, deinde, si res postulaverit, coram, sive privatim sive in consistorio graviter admonere. 3. Cancellarium certiorem facere, si incidant, quæ academiæ officere possint, quæque ab eo et senatu emendari nequeant. 4. Denique, si rector negligenter aut perverse res academiæ tractaverit, sive per se ipsum, sive per alium, quem cum consensu consistorii in locum suum substituerit, de actis rectoris una cum consistorio cognoscere et judicare atque, si opus fuerit, ad cancellarium referre.

Cap. III.

De consistorio duplici et utriusque officio.

1. Duo erunt consistoria academica, minus unum, alterum majus.

2. In minori rectori assidebunt quolibet semestri unus theologus, ex facultate juridica et medica unus, ex facultate philosophica bini, et in causis ærarium concernentibus inspectores cum quæstore.

3. Istorum officium erit rectori vocanti adesse, causas et lites academicas, quæ a rectore privatim componi non possunt et quarum æstimatio quadraginta quinque thaleros non excesserit, examinare et dijudicare: studiosos et cætera academiæ membra inferiora in officio continere, nec non causas, quas inspectores cum quæstore expedire nequeunt, examinare.

4. Majus vero consistorium ex omnibus ordinariis professoribus constituetur et jus habebit: 1. Nominandi academiæ cancellarium.

Digitized by Google

2. Eligendi rectorem. 3. Nominandi et præsentandi professorem. 4. De eorum qui publice et privatim publicis stipendiis docent, si vel in vita vel doctrina juste reprehendi possint, emendatione aut coërcitione deliberandi remque ad cancellarium deferendi. 5. Si periculosæ dissentiones incidant, eas cognoscendi et dijudicandi, 6. Majores denique criminales causas aliasque æstimationem quadraginta quinque thalerorum excedentes examinandi et decidendi. 7. Professores in officio continendi, rectorem quoque ipsum, cum necesse erit, officii sui per prorectorem aut procancellarium admonendi. 8. Causas de reditibus, quæ in minori consistorio decidi non possunt, de ædificiis publicis, de tempore habendarum promotionum, de stipendiariorum electione deque officiis academicis aliisque rebus gravissimis deliberandi, omninoque curandi, ut res academiæ recte tractentur, ne iis quicquam decedat.

5. Ad neutrum autem consistorium quis adsessor admittatur, nisi prius juramentum præstiterit subsequens.

Iuramentum adsessoris in senatu.

Ego etc. sancte promitto, me in causarum cognitione, quæ in hoc senatu tractantur, attentionem adhibere velle et in judiciis ac consultationibus omnibus, quantum in me est, sententiam proferre academiæ constitutionibus et communi juri consentaneam, non habito respectu amicitiæ, favoris, odii, indignationis, consanguinitatis, affinitatis, aut cujuscunque affectus vel privatæ utilitatis, nec cum uno aut altero, in dicendis sententiis, fraudulenter privatim conspirabo. Divinam gloriam, ecclesiæ et reipublicæ hujusque academiæ commodum unice respiciam, quæ ad morum honestatem et studiorum incrementum faciunt sedulo procurabo, factiones et turbas omnes fugiam, sententiam meam pertinaciter non tuebor, sed plurium, si veriores esse intellexero, me accommodabo, tacenda denique non eliminabo. Ita me Deus adjuvet.

Cap. IV.

De rectore, et primo de ejus electione.

1. Rectorem senatus ex ordinariis professoribus in majori consistorio eliget.

2. Cum ordo academicus sit aristocraticus, justum quoque erit, ne quis hic negligatur: ita ergo electio secundum facultates et ses-

Digitized by Google

siones fiet, ut post theologum sit jurisconsultus, post hunc medicus, post hunc philosophus. Et cum plures sint philosophi quam superiorum facultatum professores, cumque ordine jam dicto servato omnes theologi, jurisconsulti et medici fuerint functi officio rectoris, tum, qui supersunt philosophiæ professores ordinarii, sese in sustinendo rectoratu electi consequentur, ita tamen ut nemo, nisi in alicujus academiæ munere professorio aut alio honorifico officio biennium ante vixerit, rector eligatur. Neque licebit ulli hunc ordinem mutare, nisi summa necessitas id postulaverit, de quo majus consistorium judicabit.

3. Fiet autem electio rectoris bis in anno circa 24 Maji et 22 Novembris.

4. Qui professor ratione ordinis et facultatum legitime rector electus munus hoc in se recipere detrectaverit, ubi serio admonitus pertinaciter perseveraverit, excludetur ab hoc honore in perpetuum: justæ tamen et æquæ causæ quemlibet excusabunt, de quibus majus consistorium judicabit.

2:o. De introductione et solennibus novi rectoris.

Introductio novi rectoris fiet octavo die ante festum S. Thomæ et octavo die ante festum S. Johannis, nisi is festus dies fuerit, vel festum proxime antecedens; tum enim pridie sine dilatione fiet; nec licebit rectori illum diem prorogare.

Hæc introductio hoc solenni ritu peragetur.

1. Ubi pridie publico excuso programmate inauguratio indicata fuerit, postridie procedat rector electus cum professoribus et academicis aliis ad ædes antecessoris hora octava post signum campana datum.

2. Cum convenerint, remoto omni sumptu, deducunt rectorem toga peculiari inductum in templum, præcedentibus academiæ togatis ministris cum sceptris.

3. Ubi eo ventum fuerit, rector e cathedra recitabit oratiunculam brevem actui, loco et tempori convenientem, quæ ultra semihoram non extendatur, professorum interim unoquoque suo loco considente: postea evocatum electum rectorem concioni sistet eique ea, quæ de rectoris officio statuta sunt, prælegi curabit atque ad eorundem observationem jurejurando eum adstringet.

Digitized by Google

Juramentum rectoris.

Ego etc. sancte promitto et spondeo, primum me fideliter operam daturum, ut pura evangelii doctrina et aliæ artes DEO gratæ et ecclesiæ atque reipublicæ utiles et necessariæ studiosæ juventuti proponantur. Deinde serenissimo ac potentissimo principi ac domino, dn. CAROLO GUSTAVO, regi nostro clementissimo debitum obsequium et fidelitatem præstabo, atque ut omnes academicæ jurisdictioni subjecti idem præstent, quantum in me erit, authoritate publica curabo. Insuper quæ ad salutem, dignitatem atque utilitatem hujus academiæ, in primis vero quæ ad justam omnissi muneris administrationem faciunt, sedulo et diligenter procurabo. Porro aciem oculorum, quantum in me est, in omnes hujus reipublicæ literariæ partes intendam, et quid recte quidque secus tam a docentibus quam discentibus fiat, non tantum ipse observabo, verum etiam si quid aut negligenter aut perperam factum fuerit, communicatis cum academiæ senatu et in gravioribus cum procancellario consiliis, quam primum emendare atque abolere conabor. In dijudicandis causis, in distribuendis præmiis aut poena alicui irroganda aliisque negotiis publicis administrandis leges, justitiam et æquitatem servabo. Tandem, magistratu deposito, nequaquam ex urbe ante discessurus aut aliam functionem susceptorus sum, quam rationes administrati officii, prout constitutiones requirunt, academiæ senatui reddidero, nisi id pace et consensu ejusdem fieri possit. Ita me DEUS adjuvet.

4. Hinc novo rectori insignia tradet, sceptra, sigillum, claves archivi, carceris et fisci cum statutorum libro, addita brevi ad singula exhortatione. Inde recitabit secretarius academiæ constitutiones de vita et moribus studiosorum eorundemque privilegia.

5. Post hæc novus rector magistratum suscipiat, hac solenni voti formula recitata:

Grave, auditores, mihi hodie injunctum munus esse intelligo, cui rite obeundo me minime parem agnosco absque singulari divinæ gratiæ adjutorio. Quamobrem, ut sub hac administratione omnia a me aliisque academiæ civibus recte fiant et gerantur beneque ac feliciter eveniant, agite, quotquot in hac celebritate academica adsumus, coram Divina Majestate nos supplices prosternamus, uno religiosi cordis cultu ac desiderio unaque voce divinum imploremus auxilium. Ad te igitur, æterne et infinitæ potentiæ, bonitatis et misericordiæ DEUS, Pater, Fili et Spiritus Sancte, nos

Digitized by Google

summa cum veneratione immensæ majestatis tuæ convertimus, gratias infinitæ tuæ bonitati agentes, quantas mente concipere verbisque exprimere maximas possumus, pro omnibus divinis tuis beneficiis, quæ in nos innumera et longe maxima, ex sola immensa tua gratia et philanthropia, nullis nostris provocatus meritis abunde contulisti et adhuc confers quotidie. Inprimis quod patriam nostram illustrare pergis fulgore incorrupti verbi tui ejusque puro ministerio ecclesiam tibi apud nos colligis et conservas, salutifera tui cognitione et cultu conspicuam coelestiumque tuorum bonorum hæredem, quodque hujus patriæ nostræ supremum post te moderatorem, serenissimum ac potentissimum principem ac dominum, dn. Carolum Gustavum, regem nostrum clementissimum, cum serenissima principe ac domina, dna Hedvige Eleonora, regina itidem nostra clementissima, salvos hactenus et incolumes servasti, te æterne, summe ac mitissime Deus, Pater domini ac salvatoris nostri Jesu Christi, ardentissimis cordis gemitibus oramus et obtestamur, ut condonatis propter eundem unigenitum filium tuum ac mediatorem nostrum unicum omnibus nostris peccatis, deinceps quoque nos paterna tua gratia et beneficentia prosequi digneris quamque apud nos plantasti ecclesiam, perpetuo conservare. Intuere, o Deus exercituum e coelis et respice ac visita vitem hanc, quam plantavit dextera tua. Arce et profliga fures, eam carpere et conculcare conantes. Protege, fave ac robora amplissimum hoc Suecicum imperium, quemque ei præfecisti, vicarium tuum, regem nostrum clementissimum, patrem patriæ optimum cum clementissima regina ab omnibus periculis et incommodis tutos perpetuo et immunes præsta cunctisque animi, corporis, conjugii et fortunarum expetendis bonis ac dotibus orna, cumula et amplifica. Da, o coeli terræque rex ac domine, servo tuo regi nostro animum sapientem ac intelligentem ad judicandum inter bonum et malum. Instrue ac muni eum pietate, justitia et fortitudine, inclytum redde prospero optatoque omnium consiliorum actionumque successu ac eventu et largire florentissimi ac pacifici imperii diuturnitatem. Serva benignissime perillustrem et amplissimum regni senatorum ordinem. Imple ac dirige eos spiritu sapientiæ ac timoris tui ac inspira consilia regi, regno nobisque omnibus salutaria. Sospita ac tuere cunctos regni ordines, accende in eis et fove pium et perpetuum studium veri cultus tui, fidelitatis et obsequii erga regem, amoris et concordiæ mutuæ. Regni quoque officinas literarias hancque imprimis Upsaliensem academiam,

Digitized by Google

doctrinæ coelestis omniumque liberalium studiorum illustre domicilium, paterne custodi, sustenta et amplifica. Serva et prospera magnificentissimum ejus cancellarium perillustrem dominum N. N. Tuere amplissimum ejus procancellarium, reverendissimum dominum archiepiscopum; benedic universo ordini laboribusque docentium et discentium omnesque ac singulos dirige in semita verbi tui. Fortuna, o coelestis Pater, hunc rectoratum meum; præsto mihi sis perpetuo benigna ope ac directione tua, ut ea tantum cogitem, suscipiam ac perficiam, quæ tibi grata sunt totique huic academiæ salutaria. Da piam tranquillam nullisque tumultibus, criminibus aut infortuniis notabilem administrationem. Effice ut in hoc patriæ athenæo in præsenti et omnibus secuturis temporibus ad finem usque universi vigeant floreantque omnia literarum divinarum et humanarum studia, celebrantia laudes tuas et ecclesiæ reique publicæ conducibilia. Protege sub umbra alarum tuarum regni exercitus terra marique, eosque pro regis incolumitate publicaque patriæ salute pugnantes arma fortitudine ac tui reverentia, quibus prosperum rerum successum adjunge et victorias. Cætera quoque patriæ in sago togaque præsidia et firmamenta clementer sarta tecta conserva; arceque ab universo regno famem, pestem, bella et invidorum ac hostium nostrorum maligna consilia, vires et conatus frange. Descende o DEUS exercituum ad excubandum et militandum pro patria nostra et monte Sionis in ea; confirma vectes portarum ejus, ut confundantur et dissipentur inimici nostri. Consolare, domine, quos castigas manu tua, et clamantes ad te benigne exaudi; habita in medio nostri, propter nomen tuum maximum ne deseras nos. Doce nos viam statutorum tuorum et fac ut ei insistamus ad finem usque vitæ nostræ. Optime summeque Pater, fave nobis perpetuo, fave beneficiis in nos tuis et constanter tuere quam nobis benignissime concessisti felicitatem eamque auge pro paterna tua in nos benevolentia cum aliis tuis dotibus, tum beata tandem ex hac miseriarum valle emigratione. Postquam in coelestia tua nos recipe tabernacula æternoque perfunde gaudio. Ita in hac mortali et altera sempiterna vita ingens et perennis nobis erit materia celebrandi bonitatem tuam perpetua gratiarum actione.

6. Ad preces deinde in templo usitatas fiet processus atque, tum ante, tum post preces, cantores novo rectori concentu musico applaudent. Totus actus intra horam decimam claudetur.

7. Precibus finitis ad epulum sumptu modico in ædibus creati rectoris instructum solito processu ibunt. Ad hoc convivium pro-

Digitized by Google

cancellarius, ordinarii professores, academiæ quæstor et secretarius invitabuntur. Quod si academiæ cancellarius, aliquis episcoporum vel provinciæ præses forte in urbe fuerit, eos quoque invitare licebit. Alios præter jam dictos invitare interdictum sit. Qui secus fecerit, sicut etiam qui convivium sequenti die denuo instruxerit, pro singulis hospitibus sex marcis muletabitur.

3. De rectoris officio.

1. Rector omnia ad Dei gloriam et salutem reipublicæ atque academiæ in gubernatione sua referet.

2. Res academiæ diriget: professorum, studiosorum et omnium academicorum mores, studia et exercitia moderabitur atque, ut omnes obedientiam S:æ R:æ Maj:ti debitam præstent, fideliter curabit. Inprimis autem in labores professorum accurate inquiret, lectiones eorum subinde auscultando.

3. Jus habebit utrumque consistorium pro re nata convocandi.

4. Senatum majorem ordinarie semel singulis minimum mensibus convocabit, exploraturus quid in academia agatur et quo loco sint omnia, quæ ad academiam pertinent.

5. Scholarium et studiosorum advenientium testimonia inspiciet et scholares quidem ad philosophiæ decanum examinandos mittet; quorum eruditionem si decanus approbaverit (: quæ in eo consistet, ut isthæc omnia absolverint, quæ in scholis trivialibus et gymnasiis proponi debent:), juramento adstrictos in album academiæ referet, acceptis ab unoquoque pro opera sua tribus marcis. Quod si rector et decanus rudiores scholares aut alios, sine consensu procancellarii et senatus academici, exercitiis academicis minus idoneos admiserint, arbitrariæ poenæ a procancellario et senatu majori determinandæ obnoxii erunt.

Iuramentum studiosorum.

Ego N. N. sancte promitto, me velle S:æ R:æ M:ti subjectionem et fidem, hujus academiæ rectori, dum in hac societate studiorum gratia hæreo, debitam obedientiam præstare. Academiæ quoque statutis et senatus academici decretis lubens parebo, sive studiorum meorum directionem, sive morum censuram concernant. Deinde injurias mihi illatas temere et ex proprio arbitratu palam vel occulte non ulciscar, sed in his et aliis mihi molestis casibus rectoris vel

Digitized by Google

senatus sententiæ parebo. Ex academia non nisi cum bona rectoris gratia discedam; ejusdem inhibitione vel arresto detentus non aufugiam, nec nisi debita satisfactione creditoribus præstita, suppellectilem et res meas ex urbe transportabo. Promitto quoque me promoturum commoda academiæ, ad quemcunque statum pervenero. Ita me DEUS adjuvet.

6. Quos deprehenderit honesto testimonio destitutos (: dato vel ab academia vel gymnasii alicujus rectore, vel ejus dioeceseos episcopo:) aut etiam infames et maleficos nequaquam recipiet. Catalogum studiosorum omnium, qui in urbe degunt, a cursoribus, dum stipem colligunt vel alias, fideliter consignatum, antequam rectoratum deponit, in academiæ archivum inferet.

7. Leves lites, et quarum ex lege nulla est muleta, solus dirimet adhibito secretario, qui acta diligenter notet.

8. Graviores, quæ privatim componi nec possunt nec debent, ad minus consistorium, criminales vero et gravissimas, quæque status academici conservationem concernunt, ad majus referet et in utrisque tenorem § 4, 5, 6, 7 et 8, cap. I stricte servabit.

9. Rector muletas et poenas a consistorio decretas exiget, nec eas citra consistorii consensum remittet.

10. Sententias in causis, quæ suæ sunt jurisdictionis, a se vel consistorio pronunciatas, nisi legitima provocatio facta fuerit, exsequetur: accersitis, si opus fuerit, academiæ vigilibus eorumque præfecto nec non reliquis academiæ operariis, et si necesse sit (: ut cum homicidium aut aliud atrox crimen est commissum:) advocatis etiam, ne reus effugiat, arcis et urbis apparitoribus, quos prætor arcis et urbis consules sine tergiversatione sistere tenebuntur. Quod si neque hoc pacto rem exsecutioni mandare potuerit, communicato cum procancellario consilio, ad cancellarium eam referet.

11. Si quæ dissidia aut altercationes inter professores oriantur, eas componet aut, si id non potuerit, ad consistorium majus et procancellarium deferet.

12. Conservabit academiæ et studiosorum privilegia, nec non inspectores stipendiariorum, ærarii, typographiæ atque bibliothecarium sui officii admonebit, ædificiorum curam et inspectionem habebit et, quæ hic vel illic desiderantur, cancellario opportune indicabit, ne qua in ipsum negligentiæ culpa redundet.

13. Professoribus et alumnis regiis aliisque membris academicis, quæ publico gaudent salario, stipendia procurabit.

Digitized by Google

14. Idem quæstorem et inspectores ærarii severe urgebit, ut exacto quolibet anno rationes redituum et expensorum academiæ sine tergiversatione reddant. Quod si hic rector officium neglexerit, a consistorio majori graviter admonebitur et, si admonitioni non paruerit, eandem poenam cum iis incurret.

15. Deposito rectoratu, nisi rationes muletarum et administrati officii ac rerum non expeditarum catalogum successori et consistorio reddiderit pecuniamque debitam fisco intra trimestre intulerit, triginta marcarum muleta plectetur et nihilo minus prædictis satisfaciet.

4. De privilegiis rectoris.

1. Rector post procancellarium incedens, in solennioribus actibus et processibus academicis, ornatus usitata toga et præeuntibus cum argenteis sceptris academiæ famulis deducetur.

2. Quoad corpus, famam, domum et bona possessa sacrosanctus erit et inviolabilis, tam ab iis, qui academicæ jurisdictioni subjecti, quam ab aliis, qui extra eam sunt. Qui eorum quidquam commiserit, vel amputatione manus vel alia aliqua poena pro gravitate delicti plectetur.

3. Claves archivi, fisci et carceris, item sigillum in sua potestate habebit.

4. Studiosis digladiantibus vel alias gladium temere stringentibus eum adimi curabit: muletæ dimidium sibi retinebit cum ea, quæ pro nominum inscriptione datur, pecunia.

5. Publico sumptu publica negotia foris tractabit.

6. Per octiduum urbe abesse ipsi licebit, in majoribus feriis dies quindecim, constituto interea prorectore, qui ordinarie rectoris in rectoratu proximus antecessor erat.

7. Ad lectiones et disputationes minus quam coeteri adstrictus erit.

Cap. V.

De prorectore.

1. Quando illustris persona rector eligitur, semper ei ex consistorio is adjungetur prorector, ad quem alias ordinis ratione devolvendus esset rectoratus. Atque hic prorector simul cum rectore constituetur. Eligetur autem ex illustri familia rector talis, qui et

Digitized by Google

ætate et eruditione et amore academiæ vitæque gravitate hujusmodi muneri idoneus judicari poterit. Hic, more rectoribus aliis consueto, causas in consistorio ad deliberandum proponet sententiasque et vota colliget aliaque, quæ in officio rectoris sunt commemorata, cum consilio auxilioque prorectoris fideliter administrabit.

2. Prorector in consistorio rectori assidebit suamque ipsi communicabit operam in rebus academiæ dirigendis. Reditus autem et ea, quæ solvi solent rectori, cedent prorectori qui rationem reddet omnium eorum, quæ alias a rectoribus officio exeuntibus præstari solent.

3. Alias ordinario rectore absente eandem cum rectore potestatem habebit quilibet prorector.

4. Rector et prorector simul ex urbe non proficiscentur, nisi id prius procancellario et consistorio significaverint, a quibus si veniam impetraverint, alium interea ex senatu academico prorectorem constituent.

5. Prorector absente rectore deliberanda consistorio proponet sententiasque rogabit, cognoscet et in judicando ea sequetur, quæ supra de officio rectoris constituta sunt.

Juramentum rectoris illustris.

Ego N. N. sancte promitto et spondeo, primum me fideliter operam daturum, ut pura evangelii doctrina et aliæ artes Deo gratæ et ecclesiæ atque reipublicæ utiles et necessariæ studiosæ juventuti proponantur. Deinde serenissimo ac potentissimo principi ac domino, dn. Carolo Gustavo, regi nostro clementissimo, debitum obsequium et fidelitatem præstabo atque ut omnes academiæ jurisdictioni subjecti idem præstent, quantum in me erit, authoritate publica curabo. Insuper quæ ad salutem, utilitatem atque dignitatem hujus academiæ, inprimis vero quæ ad justam commissi muneris administrationem faciunt, sedulo et diligenter procurabo. Porro aciem oculorum, quantum in me est, in omnes hujus reipublicæ literariæ partes intendam et quid recte quidque secus tam a docentibus quam discentibus fiat, non tantum ipse observabo, verum etiam, si quid aut negligenter aut perperam factum fuerit, communicatis cum prorectore et academiæ senatu consiliis et in gravioribus cum procancellario quam primum emendare conabor. In dijudicandis causis, in distribuendis præmiis aut poena alicui irroganda

Digitized by Google

aliisque negotiis publicis administrandis leges, justitiam et æquitatem servabo. Postremo, quæ ad incolumitatem et dignitatem hujus academiæ faciunt, non tantum jam in muneris hujus administratione, sed et per totam vitam meam, in quacunque functione vixero, quantum in me fuerit, promovebo. Ita me DEUS adjuvet.

Juramentum prorectoris.

Ego N. N. sancte promitto et spondeo, me una cum rectore fideliter operam daturum, ut pura evangelii doctrina et aliæ artes DEO gratæ et ecclesiæ atque reipublicæ utiles et necessariæ studiosæ juventuti proponantur. Deinde serenissimo et potentissimo principi ac domino, dn. CAROLO GUSTAVO, regi nostro clementissimo debitum obsequium et fidelitatem præstabo atque ut omnes academicæ jurisdictioni subjecti idem præstent, quantum in me erit, authoritate publica curabo. Insuper quæ ad salutem utilitatem atque dignitatem hujus academiæ facinnt, sedulo et diligenter procurabo. Porro aciem oculorum, quantum in me est, in omnes hujus reipublicæ literariæ partes intendam et quid recte quidque secus tam a docentibus quam discentibus fiat (: etc., quæ in juramento rectoris continentur, supra cap. 4 addenda:)

Cap. VI.

De deliberationibus.

1. Adsessores vocati ad consistorium hora constituta venient. Qui sine causa sontica aut alia justa emanserit, poena trium marcarum muletabitur: absentiæ vero causam rectori ante sessionem indicabit in consistorio dijudicandam. Qui serius venerit, vel ante constitutum tempus abiverit, pro singulis horis sex solidos solvet: rector vero absens aut sero veniens duplo muletabitur.

2. Rector solus causam tractandam proponet et clare exponet et, si gravior ac intricatior fuerit, seorsim adsessoribus, progrediendo a superioribus ad inferiores, copiam faciet de ea breviter disserendi, antequam ad suffragia eatur. Interdum duo vel plures causam disceptabunt in utramque partem idque facient sine livore, sine studio partium, sine iniquitate, acerbitate aut interpellatione. Atque tum demum, hisce peractis, proferentur et numerabuntur sententiæ vel calculi.

Digitized by Google

3. Adsessores singuli una cum rectore pro eo, quo consistorio obstricti sunt, juramento suam sententiam candide, aperte et modeste dicent, nec se metu aut gratia a dicenda veritate abstereri patientur. Plura autem suffragia concludent.

4. Quod si vel hic vel alio quoque casu paria fuerint suffragia, connumerato rectoris, sententia procancellarii expetita controversiam denuo in ordinario consistorii loco propositam decidet.

5. Si quis supervacuo sermone tempus terat aliosque impediat, cum rector admonebit et, si non acquieverit, perdet votum suum in causa proposita.

6. Quæ in consistorio dicta deliberataque fuerunt nemini liceat in fraudem alicujus ex collegis vel totius consistorii sub poena perjurii legibus definita eliminare.

7. Nemo ex professoribus patrocinium suscipiet eorum, quos novit alicui vim aut injuriam intulisse.

Cap. VII.

De ordine judiciorum et appellationibus.

1. Primam instantiam vel solus rector vel, si opus fuerit, secretario adhibito habebit.

2. Quod si hic sine disceptatione res decidi aut componi non possit, eam ad consistorium vel minus vel majus, pro causæ cujusque conditione, remittet.

3. Partes plene audientur, ut negotium rectius cognosci possit, sine tamen prolixo processu, nisi magnitudo causæ aliud postulet: atque tum in capitalibus præsertim causis consuetudo judiciorum hujus regni observabitur.

4. A minori consistorio ad majus provocare licebit, sed statim ac, ut dicitur, stante pede, si causæ æstimatio quadraginta quinque thaleros excesserit, idque depositis in judicio tribus marcis.

5. A majori consistorio ad supremum regis judicium adpellatio permittetur in causis civilibus, ubi lis centum unciales thaleros excesserit; idque intra octiduum et depositis in consistorio 20 marcis.

6. Et quoniam Sæ Ræ M:ti placet, ut certæ quædam causæ ad cancellarium academiæ referantur, in iis illa observabuntur, quæ cap. 2. § 5. constituta sunt.

Digitized by Google

7. Non autem id fiet, nisi status academiæ in discrimen vocetur, aut rector ab aliquo læsus fuerit, aut alia gravissima controversia tractetur, qua concuti possit academia.

8. Nec ab hoc judicio permittetur provocare, sed supplicationibus apud S:m R:m M:tem res agetur.

9. Neque licebit senatui academico alienam jurisdictionem usurpare; occupabitur vero in rebus personas et statum academiæ concernentibus.

Cap. VIII.

De electione professorum, electorum confirmatione, introductione eorundemque officio in genere.

1. Professione vacante, facultatis decanus, sub finem trimestris spacii ab obitu professoris demortui, omnes convocabit collegas ad nominandum alium. Interea quisque secum dispiciet de viro ei professioni idoneo. Quamdiu durat annus gratiæ pro vidua defuncti, docebunt ejus loco per vices professores ejusdem facultatis; vel si ita facultati visum fuerit, adjunctus aliquis ad id idoneus, idque gratis: fiet autem prælectionum initium, exactis duobus mensibus post obitum ordinarii professoris. Si quis vero professorum ad functionem aliquam ex academia alio vocatus fuerit, electio novi professoris intra menstruum spacium post resignationem antecessoris instituetur.

2. Ubi autem facultatis professores convenerint ad novum professorem eligendum, decanus monebit collegas, ut fideliter in rem consulant, quisque pro ea fide quam facultati et academiæ debet.

3. Re bene deliberata, decanus nomina eorum, qui a collegio designati sunt, ad rectorem referet.

4. Rector deinde una cum procancellario in consistorio majori diligentissime omnibus circumstantiis examinatis, definiet, quis aut uter eorum, qui a decanis nominati sunt, sit aptissimus, ut professioni præficiatur, an vero alius sit præferendus aut addendus.

5. Habebunt autem hi electores ubique rationem publicæ utilitatis, non gratiæ, non propinquitatis, non affinitatis, non amicitiæ, non ullius privati commodi; sed lex summa illis erit salus academiæ.

Digitized by Google

2. De professorum electorum confirmatione.

Professor unus aut plures, unanimiter aut pluribus suffragiis nominati, edant specimina disputando sine præside, aut alio quodam sufficienti modo, quæ si approbata fuerint, cancellario præsentabuntur a senatu academico cum commendatione rectoris pro tempore, cui procancellarius subscripserit: idque eo fiet, ut qui maxime idoneus fuerit judicatus, confirmari a S:a R:a Maj:te possit, sine cujus confirmatione nemo ad professionem admittetur. Si quis in officio academico aliquandiu industriam suam probavit, cæteris paribus, præ aliis commendabitur.

3. De eorundem introductione.

1. Rector novum professorem, publico programmate typis excuso pridie proposito, postridie introducet solenniter et juramento in cathedra ante recitationem inauguralis orationis præstando eum adstringet, atque in ordinem professorium referet, curabitque ut professionis illius, quæ hactenus vacaverat, exercitia quam primum revocentur, ab illo die gavisurus ordinato sibi salario.

2. Juramentum autem, quod quisque professorum præstabit, tale est:

Ego N. N. sancte promitto, me in vera fide sacris scripturis patefacta et apostolico, nicæno, athanasiano symbolis breviter expressa, ac genuina Augustana confessione et concilio Upsaliensi recepta ad finem vitæ perseveraturum. Deinde serenissimo ac potentissimo principi ac domino dn. Carolo Gustavo, regi nostro clementissimo debitum obsequium et fidelitatem præstabo. Quæ patriæ et reipublicæ statui conducunt promovebo. Incommoda pro viribus avertere studebo. In officio diligentiam adhibebo in iis, quæ ad juventutis rectam informationem faciunt, omnemque inanem prolixitatem fugiam, et discentium ingeniis, utilitati et instituto fideliter et quantum potero me accommodabo: collegis fidelem et humanum me exhibebo, studiorum et academiæ commoda, quacunque honesta ratione licebit, promovere studebo. Ita me Deus adjuvet.

4. De eorundem officio.

1. Ordinariis diebus unusquisque docebit et horas suas integras accurate observabit, qui secus fecerit, negligentiæ culpa notandus erit: quotannis semel disputabit, exceptis linguarum, historiarum, eloquentiæ et mathematum professoribus, quibus loco dispu-

Digitized by Google

tationum (: nisi eas habere ipsi malint:) aliud diligentiæ specimen edere licebit, modum docendi constitutionibus præscriptum servabit: omnibus actibus publicis et disputationibus, quæ in sua facultate habentur, præsertim gradualibus intererit.

2. Si quem valetudo aut vis major aut luctus aut id genus alia gravis causa impedierit, causam intermissæ lectionis atque absentiæ a prædictis actibus publicis per schedulam sive coram rectori significabit. Exercitia insuper privata quisque professor in sua facultate fideliter atque opportune instituet, idque pro studiosis, quos constat vere pauperes esse, gratis.

3. In studiosorum omnium ac singulorum vitam moresque intendent curam suam professores, ut, si eorum quisquam noverit studiosum aliquem, cujuscunque ille gentis fuerit aut conditionis, vitam suam indecore per turpe otium et vitia transigere, eum primo officii sui diligenter admoneat, deinde vero, si hoc frustra sit, decano facultatis, cui addictus esse deberet, sistere eundem teneatur, ut mature, antequam omnis emendatio desperata sit, consilium de eo capi possit.

De coërcitione.

Qui negligenter in officio versatus fuerit, nec monitis procancellarii, rectoris et consistorii paruerit, parte stipendii privabitur, secundum consistorii censuram, præcipue autem, quoties ex negligentia lectionem intermiserit, thalerum fisco academiæ solvet, ab inspectoribus ærarii et quæstore stipendio ejus subtrahendum.

2. Qui contumax fuerit aut qui propter alias enormes offensiones, propter schismata, dissensiones, factiones, quibus sub exercitiorum aut alicujus negotii prætextu juventutem ad se pertrahat, potentiam justo majorem acquirat, aut aliis etiam occasionibus sibi dominatum in alios quærat, item si propter vitia manifesta, in quibus inemendabilis pergit, tolerari sine dedecore et damno academiæ nequeat, cognita causa, cancellarii, rectoris et consistorii publici judicio ab officio removebitur.

Cap. IX.

De decanis facultatum et eorum electione ac officio.

1. Decani singuli a suæ facultatis collegis semper novi constituentur, quando novus rector introducitur, a senioribus ad juniores descendendo.

Digitized by Google

2. Horum officium erit intra octiduum post introductionem novi rectoris convocare facultatis suæ collegas et videre, quid eorum quisque proposuerit, et quotiens lectiones habuerit vel habere neglexerit sub præcedente rectore, quidque sub novo proponere velit: omniaque ea scripta tradere rectori, ut ipse cum consistorio de singulis sententiam suam ferat: denique ex fide academiæ debita suæ facultatis collegas observare, an quæ sunt ipsorum officii sedulo ad constitutionum tenorem exsequantur, quod ut ipsi constare possit, ex improviso lectiones professorum suæ facultatis audiet; et si quis in vita et conversatione scandalum præbeat, eum serio et amice admonebit, et nisi se emendaverit, ad rectorem deferet eundem aut ad procancellarium, ut habita deliberatione emendatio ipsi injungatur ad præscriptum constitutionum. Quod si decanus facere neglexerit, convictus pro causæ conditione muletabitur ad censuram senatus academici.

3. Pertinebit quoque ad eosdem, ut in disciplinam et mores studiosorum suæ facultatis inquirant, et si quos minus recte sua studia instituere intellexerint, eos in collegium vocatos gravissime admoneant, et quos inemendabiles senserint rectori significent, ut ad consistorium citentur.

4. Itidem decani responsa petentibus dabunt facultatis nomine, adhibitis in consilium facultatis collegis.

5. Privatorum publicorumque exercitiorum curam gerent videbuntque, ne quisquam, nisi professor, privatim legendo vel disputando sine consensu rectoris et facultatis doceat. Iis autem, quibus privatim docendi facultas conceditur, et materiam et tempus exercitiorum indicabunt. Theses inspicient et de iis judicabunt, adhibitis, si opus fuerit, collegis, earumque unum exemplar in facultatis archivum inferent. Atque, si disputatio pro gradu ab aliquo candidato fuerit conscripta, ab eodem sesquithalerum pro opera sua decanus habebit. Cavebunt, ne quicquam vel prosa vel versu excudatur, quod alicujus professoris censuræ prius non fuerit subjectum, aut ab eo subscriptione nominis non approbatum.

6. Peculiariter vero adjunctorum exercitia moderabuntur inque illorum diligentiam et industriam accurate inquirent.

7. Studiosis, nisi pro gradu disputantibus vel alias singulari suo profectu veniam totius senatus meritis, disputationes conscribere atque typis evulgare non permittent.

8. Quælibet facultas peculiare protocollum habebit vel codicem, in quo scribantur et consignentur acta facultatis, et præter hunc pro-

Digitized by Google

prium sigillum ac repositorium, in quo asserventur acta, item peculiare conclave. Si cui facultati non suppetat, unde sumantur necessarii sumptus nomine facultatis faciendi, ex fisco academiæ, aut si hic deficiat, ex pecunia publicis expensis destinata erogabitur id quod necessarium fuerit. Ad acta vero facultatis consignanda adhiberi poterit aliquis ex studiosis, qui duplici fruuntur stipendio.

9. Nuper advenientes scholares, antequam depositionis actum subierint, examinabit philosophiæ decanus, et si qui non absolverint illa, quæ in scholis et gymnasiis proponi solent, nisi privatis præceptoribus iisque bonis et probatis alendis abunde suffecerint, et illius rei testimonium certum habuerint, hos, communicata re cum procancellario, rectore et senatu academico, vel ad scholam particularem vel domum ad suos remittet.

10. Eos, qui sine præceptoribus privatis nec ullius curæ vel inspectioni a parentibus aut patronis commissi ad academiam veniunt, decanus cum rectore professorum alicui commendabit, qui in mores, vitam et studia eorundem curam intendet, nec sinet eos solute et libere vagando vitiis ac otio corrumpi. Quod si cuiquam contigerit, ab ipso decano quemadmodum et ab ipso rectore, sub quibus in album academiæ relatus talis studiosus fuerit, quorumque culpa neglectus vitium contraxit, rationem accuratam senatus exiget.

11. Decanorum quisque, in suæ facultatis disputationibus, promotionibus, examinibus aliisque congressibus facultatem concernentibus, primum locum inter collegas in sua facultate obtinebit.

12. Semper quoque philosophiæ decanus intererit depositionibus, vel ejus ex facultate vicarius.

Cap. X.

De processionibus et sessionibus.

1. In publicis actibus academicis post procancellarium ingredietur rector, hunc sequentur equestris ordinis primæ et secundæ classis illi, qui studiorum gratia in academia vivunt, hos excipient singularum facultatum professores et quæstor, his proxime nobiles reliqui incedent, nemine temere hunc ordinem cujuscunque sit conditionis interrumpente.

2. In consessibus publicis procancellarius et rector cum ordinariis professoribus sedebit ad sinistram cathedræ, hoc ordine: post

Digitized by Google

rectorem theologi, deinde jurisconsulti, hos sequentur medici, postea philosophi sedem habebunt pro ratione temporis, quo quisque eorum adscitus est. Quam ordinis rationem non solum inter se philosophi, sed cæterarum quoque facultatum doctores servabunt. Bibliothecarius autem, si professor est vel antea fuerit, locum, qui illi inter professores in quacunque facultate obtigit, servabit. Quæstor academiæ immediatum post professores locum semper habebit. Quod si quis superiorum facultatum doctor ad professionem philosophicam adhibitus fuerit, is tamen inter philosophos locum ultimum, ut ceteris professoribus consuetum, initio obtinebit. In quacunque enim facultate, ut quisque tempore, sic loco erit posterior, nisi in honorifica functione ante vixerit; talibus vero locum pro qualitate personæ facultas cum ordinario senatu assignabit. Et quanquam ex recepta consuetudine academicarum facultatum doctores sint priores magistris, prius tamen, quam doctores publico docendi muneri admoveantur, posteriores sunt omnibus professoribus.

A dextro vero cathedræ latere sedebunt regni senatores aliique viri illustres, si forte adfuerint, post hos studiosi equestris ordinis primæ et secundæ classis. In nuptialibus aliisque publicis congressibus, qui sunt academicis et urbanis civibus communes, post professores et quæstorem incedent nobiles tertiæ classis, his proximum locum tenebunt prætor arcis et urbis consules, inde academiæ secretarius; ceteri, utpote bibliothecarius si professor non fuerit, rector scholæ, facultatum adjuncti, adjunctus pastoris, conrector, oeconomus et sacellanus pro ratione gradus, ætatis ac meritorum loco honorabuntur. Hos sequentur senatus urbanus, magistri, studiosi et promiscua civium multitudo, ita tamen ut honoratiorum civium habeatur ratio.

Cap. XI.

De quæstore ejusque electione et officio.

1. Ad quæstoris academiæ officium eligentur a majori consistorio duo vel tres homines fidi, negotiorum in officio tractandorum periti, legum Sueticarum non ignari, qui statum et salutem academiæ amant et illum bene perspectum habent. Hi S:æ R:æ M:ti per cancellarium præsentabuntur, ut ex iis unus illorum ad officium confirmari possit, hoc tamen juxta observato, ut quicunque eorum

Digitized by Google

in alia etiam eruditione egregie profecerit, si cætera sint paria, reliquis præferatur.

2. Hic 1. curabit bona et fundos academiæ, 2. reditus tam ordinarios quam extraordinarios, (: inter quos etiam mulctæ colonorum academiæ atque arrhæ conductionis prædiorum computandæ :) tempestive colliget, in nummum si res ita tulerit convertet ac ærario inferet, dimidium summæ ad vigesimum diem Decembris, reliquum intra 23 Junii. 3. Domicilia et cubicula publica studiosis aliisque academiæ membris petentibus pretio locabit. 4. Rationes accepti et expensi circa festum S. Thomæ rectori et ærarii inspectoribus reddet bis descriptas, de quibus alterum exemplar cum documentorum libro in archivo academiæ reponet, alterum secundum documenta accurate examinatum atque a procancellario, rectore et ærarii inspectoribus subscriptum academiæ cancellario exhibebit in regia camera asservandum; rationes reddere quotiescunque admonitus neglexerit, decem thaleris plectetur, quod diligenter singulis vicibus in consistorio notabitur. Si autem toto anno facere hoc ipsum neglexerit, cognita causa, punietur atque ab officio removebitur. Idque consistorium sedulo observabit, cui ut et academiæ rectori non minus quam alii subjectus erit. Nullus autem admittatur, nisi juramentum subsequens præstiterit.

Juramentum quæstoris.

Ego N. N. sancte promitto, serenissimo ac potentissimo regi, Carolo Gustavo, domino meo clementissimo, ejusque legitimis successoribus subjectionem ac venerationem, quoad vivam, me præstiturum; tum in legitime delato munere obeundo fidei et integritatis rationem ante omnia habiturum, commodis utilitatibusque academiæ studiose invigilaturum, damnis vero et incommodis pro viribus obviam iturum: reditus ejus annuos tempestive collecturum eosque ad illustrissimi cancellarii et senatus academici præscriptum administraturum: redactam inde pecuniam fænori ad me redundaturo non expositurum, nec ad privatas negotiationes collaturum, excepto stipendio meo annuo; sed quicquid pecuniæ numeratæ ex fundorum censu vel annonæ distractione parari queat, ærario statim illaturum; indeque stipendia cuique tempore statuto, præsentibus ærarii inspectoribus, juste distributurum, nullius odium vel gratiam respiciendo. Spondeo etiam fundorum academiæ conservationem atque culturam cordi mihi fore, colonos ipsos inique me non tractaturum, aut alienæ ipsos libidini ac vexationi permissurum:

Digitized by Google

ipsorum operas meis usibus illicite non adhibiturum, nec quovis nomine ac titulo quicquam, nisi quod officii ratione teneor, ab iis exacturum; rationes præterea annuas ad liquidum perductas, præscripto legibus tempore, senatui exhibiturum. Tacenda, me præsente in consistorio quæ peraguntur, non evulgaturum: omnia denique sectaturum, quæ honestas, constitutiones academicæ et muneris integritas præscribunt. Ita me DEUS adjuvet.

Cap. XII.

De secretario academiæ ejusque electione et officio.

1. Secretarius eodem modo quo quæstor eligetur, eloquentiæ, juris et civilis philosophiæ peritus.

2. Is 1. Acta et disceptationes in consistorio bona fide consignabit. 2. Sententias fideliter concipiet descriptasque partibus requirentibus communicabit, idque cum consensu rectoris, pro quo labore modicum pro cujusque facultatibus præmium ipsi solvent. 3. Tenebit rationem mulctarum a senatu impositarum. 4. Quæ publico nomine scribenda sunt exarabit. 5. Negotia academiæ, jubente senatu, domi forisque perficiet, protocollum, prout conceptum est, initio sequentis sessionis, jubente consistorio, recitabit. Judicia, ut et definitiones seu sententias consistorii, ante rectoratus mutationem, præsente rectore, in archivo deponet.

Juramentum secretarii.

Ego N. N. sancte polliceor, me post divini nominis gloriam atque illam fidem et subjectionem, quam S:æ R:æ M:ti debeo, in munere mihi demandato academiæ commoda et honorem, quacunque in re potero, sedulo et pro virili promovere velle; venerandum senatum academiæ ejusdemque rectorem, reverentia quæ par est, prosecuturum esse, officiique mei partes, prout in constitutionibus academicis exprimuntur, studiose curaturum. Consistorii item acta, disceptationes, sententias, sive schedas alias, quocunque nomine venerint, non nisi cum consensu rectoris, aliis communicaturum, nec ad talia in usum aliorum expromenda, nisi magistratus academici authoritate, me adduci passurum. Literas quoque tum regias, tum ab academiæ cancellario aliisve, de alicujus momenti negotiis scriptas fideliter conservaturum, nec earum distractionem (: quantum in me fuerit:) admissurum. Assiduitatem denique, fidelitatem

Digitized by Google

et taciturnitatem in omnibus, quæ academiæ saluti atque bonorum famæ inserviunt, rite observaturum. Ita me DEUS adjuvet.

3. Quoniam secretario amanuensis est necessarius, præsertim quando multiplicatur scribendi labor, is quoque juramento sequenti se obstringet.

Juramentum amanuensis.

Ego N. N. sancte polliceor, me in demandato mihi munere fidelitatem atque diligentiam adhibere velle in omnibus, quæ ad mandatum academiæ rectoris vel secretarii perscribenda sive alias in utilitatem academiæ efficienda injunguntur. Taciturnitatem quoque rite servabo in iis omnibus, quæ vel academiæ secretarius edixerit, vel ipse intellexero non evulgari debere. Ita me DEUS adjuvet.

Cap. XIII.

De adjunctis eorumque officio.

1. Facultatis theologicæ adjuncti duo erunt. Quorum munus erit: 1. Rudioribus studiosis authorem locorum theologicorum in academia receptum, præsertim in compendio, sicut et libros symbolicos, ex decreto facultatis, privatim explicare. 2. Semel minimum quolibet anno disputare sub præsidio alicujus professoris theologi, nisi licentiatus aut doctor fuerit.

2. Facultas juridica et medica habebunt singulæ suum quoque adjunctum, qui ea, quæ facultas jusserit, proponere debent.

3. Philosophicæ facultati quatuor adjungentur. Hi 1. Bis quotannis aut etiam sæpius disputabunt publice. 2. Privatim linguas, philosophiam et probatos auctores proponent. 3. Disputationibus philosophicis atque orationibus juventutem exercebunt, idque horis et diebus extraordinariis; pro quo labore præter salarium præmium ab auditoribus accipient.

Hi autem omnes et singuli facultatis, ad quam pertinent, directioni suberunt, nec quicquam in ista proponent absque facultatis venia et consensu.

Cap. XIV.

De vigilibus eorumque præfecto.

1. Cum Upsaliæ duæ sint distinctæ jurisdictiones, academica una, altera urbica, et necessarium sit communis tranquillitatis ac publicæ pacis servandæ causa constitui vigiles, qui nocturnos tu-

Digitized by Google

multus et noxias grassantium molitiones impediant, clementissime a S:a R:a M:te indultum est, ut suos quælibet jurisdictio vigiles et suum proprium habeat præfectum. Quod si magistratus urbicus suos dare neglexerit, præfectus arcis compellatus tenebitur eosdem exigere, atque ut omnino sistantur, compellere. Numerus autem vigilum utrinque senario non erit minor.

2. Ne quid vero ad subitos et inopinos casus mutuæ opis desideretur, una et communis utriusque generis excubitorum statio erit in foro novo majore; ubi domuncula exstruetur duabus cellis constans, quarum una ad academiam, altera ad urbem pertinebit.

3. Operas autem suas per vices et alterne ita partientur, ut nocte una academicus præfectus, altera urbicus præsit et custodiam agat, quilibet senis in singulas noctes armatis excubitoribus, tribus nimirum ex academicis et totidem ex oppidanis stipatus; reliquis interim omnibus ad stationem publicam perpetuo manentibus.

4. Horum officium erit sedulo curare, ne quid turbarum in urbe exoriatur, nocturnas vociferationes et grassationes inhibere, seditiosas coitiones dispellere, ædium fenestrarumque effractores apprehendere, cauponas visitare et prohibere, ne quisquam in illis, ultra definitum legibus tempus, desideat, tum eos, qui tormenta explodunt, observare et foro competenti sistere, ac in summa omnem omnino vim a capitibus, ædibus et fortunis ac possessionibus quorumvis arcere. Nullam itaque noctem incustoditam transmittent, sed juncto agmine urbem circumibunt, quidque rerum geratur, attente observabunt, toto excubiarum tempore. Quarum initium pro diversis anni temporibus per vices ita mutabitur, ut hybernæ hora septima vespertina præcise, æstivæ nona inchoentur, in illas computato quicquid inter Octobres et Apriles calendas intercedit temporis, in has residuo anni conjecto. Nec nisi post quartam matutinam, sive hiems sive æstas sit, vigiliæ cessabunt.

5. Tumultuantes et vociferantes primo hortabuntur comiter vigiles, ut absistant, si monitionibus nihil profecerint, delinquentes sine ullo discrimine, sive academicæ sive oppidanæ jurisdictioni subsint, apprehendent, et ad stationem excubitorum abreptos ibidem per noctem in sua quemque cella asservabunt, postridie mane magistratui suo, rectori quidem si academici, consuli vero si urbici sint, tradendos.

6. Quod si contingat, ut ad ciendos tumultus coëant plures, quam quos a se vinci posse sperent vigiles, diligenter capita factionum istiusmodi notabunt, aut si id non possint, paucos ex pro-

Digitized by Google

miscuo coetu observabunt, quo nimirum contendant digressi, aut quo habitu usi fuerint, ut indicio aliquo postridie omnino magistratui tam nefariæ rei instinctores aut complices patefiant, præcipue vero adnitentur, ut ex separatis atque jam palantibus aliquem comprehendere possint.

7. In hoc munere ita se universi et singuli gerent, ut ne quid ab ipsis negligenter, temere aut crudeliter fiat; cujus rei cura præcipua penes præfectum erit, qui noctem occupat. Si quid præter jus fasque ab ullo vigilum designetur, sciet se non minus ejus culpæ teneri præfectus, quam ipsum qui commisit, si modo talia ut fiant imperarit vel facientes non inhibuerit. Præfecti ergo ipsius jussis sine tergiversatione obedire vigiles debent, nec ullo modo obniti aut obloqui honesta et justa imperanti; quin damnum per inobedientiam aut contumaciam datum, si levius fuerit, remotione, sin gravius, duriore aliquo supplicio pro culpæ et delicti modo, sine mora sub suo quisque magistratu luet.

8. Nec solum a membrorum mutilationibus et cædibus, sed et a verberibus et pulsationibus abstinebunt vigiles, si sedari sine tali violentia improbi tumultuantium conatus possint. Quamobrem quod quisque eorum mali, nulla cogente necessitate ex inconsulta quadam temeritate aut maligno animo in quemquam patraverit, id severe de authore vindicabitur, prout determinatur in patriæ legibus municipalibus; si vero aperta vi quisquam ausit vigiles ipsos aggredi et arma armis obvertere, periculum et damnum, quod quisque aggressorum tulerit, inultus habebit; quod vero dederit dupli poena itidem secundum leges patrias luet.

9. Qui ex vigilibus per noctem abfuerit, manicis implicabitur vel equo ligneo imponetur, idque in loco publico et per diem integrum, nisi frigus nimium fuerit. Eadem poena sit eorum, qui ebrii excubias egerint. Si vero ipse præfectus absentia vel ebrietate deliquerit, carcere vel mulcta pecuniaria punietur.

10. Ortis inter præfectos vigilum aut inter vigiles ipsos controversiis, rei forum, ut in aliis judiciis, actor sequetur.

11. Præter nocturnas hasce curas, adesse rectori, cum consistoria habentur, vigilum academiæ præfectus cum duobus ad minimum excubitoribus armatis semper tenetur, ut si quando usus fuerit, præsto sint, quorum opera rector utatur.

Dabit insuper operam, ne quisquam eorum qui causas agunt, si coetui academico addictus sit, armatus coram judicio compareat.

Digitized by Google

Quare modeste ab instrantibus postulabit, ut gladios tantisper in vestibulo deponant mox reddendos, quo debita judicio constet reverentia. Absente vigilum præfecto, hoc ipsum sui muneris esse meminerint cursores.

12. Cum capitales causæ aguntur, omnes vigiles academici cum præfecto suo præsto erunt armati et reos e carcere ad judicium deducent sine turba et strepitu; eosdemque rursum a judicibus dimissos, nisi absoluti fuerint, in custodiam sine mora et fideliter reducent.

Cap. XV.

De ministris publicis eorumque officio.

Famuli academiæ a senatu bini constituentur. Hi 1. Rectoris jussa quotidiana expedient et in ædibus rectoris apparebunt quotidie hora octava matutina et duodecima. 2. In processibus, promotionibus et omnibus actibus publicis rectori præsto erunt. 3. Decanorum jussu convocabunt facultates, quoties opus fuerit. 4. Carceris et captivorum, qui a præfecto vigilum non sunt comprehensi, curam gerent, et claves carceris bene asservabunt et ad rectorem quotidie deferent. 5. Stipem a studiosis bis in anno colligent, qualibet vice a singulis solidos tres, a nobilibus octo, a magistris quatuor, idque mense Majo et Octobri. 6. Studiosorum censum simul agent et nomina libro deinceps rectori tradendo inferent, designatis etiam hospitiis. Quemcunque autem, ad mandatum rectoris, carceri includunt, priusquam dimittatur, famulo thaleri quadrantem solvet.

Cap. XVI.

De depositione.

1. Depositionis obscoenitas non feretur; vexatio ludicra, quæ fit ænigmaticis et aliquid utilitatis habentibus quæstionibus et aliis quibusdam ritibus tolerari potest, modo fiat sine larva, cinere et fuligine aliisque servilibus ludibriis itemque sine verberibus et se intra fines modestiæ et verecundiæ contineat, et ad augendum literarum amorem modestiamque sectandam dirigatur. Si depositor secus fecerit, admonebitur a decano, sin adhuc se non emendaverit, poena a consistorio irroganda coërcebitur aut ab officio removebitur.

Digitized by Google

2. Cumque præsente decano philosophiæ vel ejus vicario hic studiosos initiandi ritus peragi debeat, ejus erit ita moderari omnia, ut ratio honestatis ac pietatis habeatur, et in præsentia paucorum et familiarium peragatur. Fient autem depositiones tantum diebus Mercurii et Sabbati, idque in aliquo solenni loco, sine omni omnino sumptu et impensa.

3. Instrumenta depositionis depositor peracto ritu ad decanum deferri statim curabit.

4. Idem quoque initiandi progressum in studiis explorabit, ubi ea observabit, quæ cap. 9 § 9 constituta sunt.

5. His peractis, a decano ritu usitato absolutus a rectore in matriculam adscribetur et in studiosorum numerum referetur admitteturque ad exercitia privilegiaque a Sacra R:a Maj:te studiosis hujus academiæ data.

6. Decano pro labore singuli initiati tres marcas, famulo academiæ ad vini sumptus et officii præstiti præmium solidos sex (: qui famulus eosdem ad rectorem ducet:), depositori itidem tres marcas solvent.

Cap. XVII.

De promotionibns.

I:o Qui promovendi.

1. In genere promotores id præcipue spectabunt, ut qui in studiis laudabiliter sunt versati, quique honestis sunt moribus, debito honore exornentur.

2. Speciatim ad gradum philosophicum nemo admittatur, nisi in linguarum græcæ et latinæ, quam maxime vero hujus studio et historiæ universalis scriptoribus, Sulpitio Severo, Justino, Eutropio et Floro iisque cognata temporum et locorum doctrina, ut et in singulis disciplinis philosophicis fuerit versatus, egregie autem in iis disciplinis, quæ ad institutum vitæ illius spectant.

3. Qui autem suffragio facultatis approbatus est, priusquam admittatur ad gradum, episcopi, cujus dioecesi subest, permissionem et literas commendatitias ad facultatem pro gradu consequendo exhibebit, si in dioecesi promotionem affectat.

4. In theologia nemini conferetur gradus doctoris, nisi ei, qui in docendi munere honorifico sit constitutus, aut ad ejusmodi offi-

Digitized by Google

cium rite designatus; potiusque ei, cui gradus offertur, quam qui eum ambit.

5. Quicunque examinandus est in jure, medicina vel philosophia, is ad examen non admittetur, nisi habuerit testimonium a facultate theologica de necessaria articulorum fidei cognitione, nempe quod et ipsos fidei christianæ articulos secundum symbola et confessionem Suecanæ ecclesiæ, et auctorem locorum theologicorum in academia receptum recte perceperit, et eorundem præcipua fundamenta ex scriptura sacra depromere valuerit, nec non seriem historiæ biblicæ veteris et novi testamenti mediocriter cognoverit. Et vicissim qui ullum in theologia, jure aut medicina gradum accipere velit, is etiam habebit testimonium a facultate philosophica de necessaria cognitione, pro ratione instituti, historiæ universalis, linguarum et disciplinarum philosophicarum.

6. In heterodoxæ religionis academiis nemini licebit gradum accipere.

II:o Quomodo examinandi tum publice tum privatim, ubi et de loco cuique assignando.

1. Examina cum candidatis bina instituentur, unum privatum alterum publicum.

2. Privatum examen ita peragetur. 1. Priusquam aliquis admittetur ad examen philosophicum, cavebunt pro ejus aptitudine et profectu tres facultatis istius professores. 2. In facultate philosophica decanus una cum duobus professoribus collegis, quorum alter erit professor eloquentiæ, candidati profectum in studio latinæ linguæ vel epistola vel alio aliquo themate conscribendo explorabit, sine omni tamen impensa ejus qui examinatur. Hoc scriptum decanus reliquis facultatis collegis censendum exhibebit; quod si improbaverint, rejicietur in aliud tempus. 3. Decani tam philosophiæ quam reliquarum facultatum, adhibitis omnibus suis collegis, ad id rite per cursorem invitatis, in loco publico accuratum cum candidato instituent examen, in quo philosophi quatuor, jurisconsulti et medici sex, theologi octo horas consument diligenterque ejus progressum in omnibus, quæ ad facultatem spectant, remoto itidem omni prorsus sumptu, examinabunt, minus peritum repellent.

3. Peracto examine decanus cujusque facultatis candidatum hortabitur, ut hæc studia non negligat, sed in posterum multo magis colat inque iis se exerceat. Exiget ab eodem, ut sancte promittat, se in omni vita honestatem sectaturum, ac in moribus et

Digitized by Google

vestitu docentiam ac gravitatem observaturum omniaque acturum, quæ academiæ sint honori et usui, quæque suæ personæ dignitatem concilient, ad quencunque statum pervenerit. Item (: si in philosophia examinatus sit:) quod lectiones publicas professorum in superiori facultate, cui se addixit, diligenter frequentaturus sit; promittat denique se contentum fore loco, quem sibi decanus cum facultatis professoribus assignaturus sit.

4. Publicum examen consistet in disputationibus, orationibus et lectionibus. 1. Disputationes et lectiones per intervalla fient, et singuli singulas de materia utili habebunt disputationes, ita tamen ut omnes omnino tribus ante promotionem hebdomadibus finiantur. Nec plures duabus in una concurrent, idemque de lectionibus est observandum. 2. Cujusque facultatis candidatus sub præsidio pro gradu disputabit. Præses autem nisi urgente necessitate non loquetur, quin si sufficienter responderit candidatus, in ejus responsione acquiescendum erit. 3. Majori apparatu quam alias fieri solet disputationes hujusmodi celebrabuntur, præsente nimirum rectore consueta toga ornato, et cursoribus sceptra ei præferentibus.

5. Porro singuli candidati per disputationes publicas examinati, legendo etiam suam industriam publice probabunt. Sument autem materiam utilem, cum consensu illius facultatis, in qua promoventur; et hanc materiam recte tractatam in facultatibus superioribus quattuor, in philosophia vero duabus lectionibus absolvent.

6. Examinibus hoc modo factis, convenient facultatum decani cum collegis proximo ante promotionem die, et unicuique locum assignabunt secundum eruditionem: habita tamen aliqua ratione (: ceteris paribus:) ætatis, aut eorum, qui in officio publico sunt vel fuerunt.

III:o Qui ritus in promotionibus adhibendi.

1. Promovendi munus in unaquaque facultate ab omnibus professoribus ordine obibitur; nec quisquam, qui ordinario professoris officio fungitur, hic negligetur.

2. De idoneo promotionis tempore consistorium majus judicabit.

3. Quo constituto, decanus cum consensu procancellarii, missis ad cancellarium literis, petet ab ipso licentiam creandi doctores vel magistros: qui, nisi ipse adfuerit, suas vices procancellario singulari scripto commendabit.

Digitized by Google

4. Literis ad procancellarium impetratis, promotor instituet promotionem hoc modo. 1. Solenni programmate omnes academiæ cives pridie invitabit ad actum illum decorandum, ut stato tempore conveniant in loco publico. 2. Ipso die promotionis, qui per famulos publicos invitati sunt, in ædibus promotoris conveniant dimidiata octava, signo campana dato. Inde in puncto octavæ ad collegium ordine procedent. aut si doctorum theologiæ promotio fit, in templum cathedrale. Nisi tempus hoc servari curet promotor, viginti quatuor marcis mulctabitur. 3. Ubi ordine consederint, promotor orationem habebit; ea finita candidatorum industriam privatis et publicis examinibus probatam et cognitam, toti auditorio modeste prædicabit, dignosque eos repertos, quibus gradus conferatur. Hinc singulos juramento astringet.

Juramentum theologorum.

Ego N. N. sancte promitto, me velle in vera fide sacris scripturis patefacta et ecclesiæ symbolis, apostolico, nicæno, athanasiano, breviter expressa, ac in invariata confessione Augustana et Upsaliensi concilio et decreto recepta, constanter usque ad finem vitæ perseverare, eamque adversus omnis generis corruptelas pie ac modeste tueri, eandem sincero studio docendo ad alios propagare. In gravibus controversiis aut casuum quæstionibus definiendis circumspecte agere, adhibita diligenti scripturarum consideratione, et consilio gravium virorum, quorum scientia et integritas in rebus fidei perspecta est. Schismatis occasiones studiose fugere, studia et labores omnes ad Dei gloriam et ecclesiæ incrementum secundum mensuram gratiæ, quam mihi Deus conferet, dirigere. Ita me Deus adjuvet

Juramentum jurisconsultorum.

Ego N. N. sancte polliceor me velle in vera fide sacris scripturis patefacta, et ecclesiæ symbolis, apostolico, nicæno, athanasiano, breviter expressa, ac in invariata confessione Augustana et Upsaliensi concilio et decreto recepta, constanter usque ad finem vitæ perseverare; in tradenda deinde doctrina juris expeditissimam rationem sectari, omniaque ad reipublicæ usum et legum hujus imperii genuinum sensum fideliter accommodare; juris et æqui exactam rationem in omnibus sententiis, consultationibus et judiciis semper habere,

Digitized by Google

nec unquam mea sponte a vero rectove declinare in cujusquam aut gratiam aut odium, nec malam cujusque causam tueri, et quasque alias corruptiones fugere, lites non trahere, sed bona fide causas et negotia mihi commissa tractare. Ita me DEUS adjuvet.

Juramentum medicorum.

Ego N. N. sancte promitto, me velle in vera fide, sacris scripturis patefacta, et ecclesiæ symbolis, apostolico, nicæno, athanasiano breviter expressa, ac in invariata confessione Augustana et Upsaliensi concilio et decreto recepta, constanter usque ad finem vitæ perseverare; in tradenda quoque arte medica, a veterum præscripto et recentium probatissimorum medicorum institutis et recepta ac longo tempore probata medendi ratione non temere discedere, eandem quoque rationem in morborum curatione sectari, incerta et periculosa non adhibere, sed ea solum, quæ quam maxime ægrorum sanitati conducere intelligam. In periculosis morbis et casibus aliorum medicorum consilia studiose exquirere: auxilia quoque si æger flagitet, non detrectare, occultorum morborum publicatione neminem affligere, sed in omni officii mei exercitio id agere, quod honestas, pietas, amor proximi et christiana dilectio requirit, secundum modum industriæ meæ. Ita me DEUS adjuvet.

Juramentum philosophorum.

Ego N. N. sancte promitto, me velle in vera fide, sacris scripturis patefacta, et ecclesiæ symbolis, apostolico, nicæno, athanasiano breviter expressa, ac in invariata confessione Augustana et Upsaliensi concilio et decreto recepta, constanter usque ad finem vitæ perseverare; in disciplinis tradendis perplexitatem omnem atque inutiles tricas vitare, tractare vero ea præcipue, quæ in facultatibus cæteris et vita communi usum maximum habent, et inprimis in ea facultate, in qua ad ulteriorem promotionem adspiro, publicas lectiones diligenter frequentare, donec in hac vel alia academia ad id occasionem habuero. Ita me DEUS adjuvet.

Hinc licentiam impetrabit a cancellario, si præsens fuerit, aut a procancellario creandi magistros vel doctores, quam cancellarius aut ejus nomine procancellarius promotori solenniter, audiente toto auditorio, indulgebit. Atque tum denique promotor, adhibitis usitatis ceremoniis, insignibus et privilegiis, eis pro authoritate, qua fungitur, gradum conferet vel magistrorum vel doctorum. Quæ-

Digitized by Google

stionem aliquam deinceps proponet facultatis adjunctus, in qua fit promotio, quam novus doctor sive magister resolvet. Ultimus vero promotionis actum gratiarum actione concludet.

IV:to Qui sumptus candidatis faciendi.

1. Philosophiæ candidatus decano quadraginta duas marcas numerabit; ex quibus singuli professores facultatis tres capient: quod reliquum est, fisco facultatis inferetur. Cæterarum facultatum candidati nonaginta marcas exponent, quarum octodecim cedent fisco.

2. Promotione peracta promotor, aut alius vir honoratus a promotis constitutus hospes, ad epulum invitabit cancellarium, si adfuerit, procancellarium, rectorem, professores, quæstorem et academiæ secretarium, atque præter hos rectorem scholæ, adjunctos facultatum et ecclesiæ oppidanæ ministros. Singulis quoque ex promotis unum invitare licebit, ea lege, ut pro illo sex marcas solvat; si plures admiserit promotor vel hospes, mulctabitur, ut in convivio rectoris definitum est. Eademque poena afficietur, si sequenti die convivium denuo instruxerit. In superioribus facultatibus integrum erit candidatis singulis plures eadem lege invitare ex permissione hospitis.

3. Sumptus promotionis et conviviorum omnes moderabitur decanus cum promotore, ut impensa philosophiæ candidati universa summam thalerorum triginta non excedat. Cæterarum facultatum centum et quinquaginta, vel si solus sit ducentorum viginti quinque.

4. Promotori, pro opera in ipso promotionis actu præstita, honorarium philosophiæ magistri singuli sex thaleros, in superioribus facultatibus conjunctim sexaginta dabunt.

5. Nunquam simul ultra duodecim in una facultate promovebuntur. Fient autem promotiones non singulis annis, sed quoties consistorium majus necesse judicaverit.

V:to Quæ præmia graduum.

Gradus dignitatem tribuit et potestatem publice disputandi privatimque docendi, quorum tamen neutrum ullus sibi sine consensu decani et facultatis sumet.

VI:to Statutum peculiare.

1. Qui S:æ R:æ M:ti parent et hujus regni indigenæ sunt, accipient gradum in regni hujus academiis. Qui secus faxit, in docendi munere publico, in scholis et ecclesiis primariis, cæteris erit posterior, et graduum privilegiis in hoc imperio carebit. In singulis

Digitized by Google

autem facultatibus superioribus omnes ordinarios professores gradu doctoris ornatos esse decet.

2. Et ne theologiæ ac aliarum facultatum studiosis in academia degentibus desint studiorum incitamenta, licebit facultati theologicæ non tantum theologiæ licentiatos juxta ordinem examinum supra descriptum, sed et candidatos declarare. Illos quidem, qui totum theologici studii cursum perfecte absolverint, graduque doctoris digni sunt: hos vero, quos deprehendunt eo usque progressos esse, ut 1. in textu biblico originali genesin, psalmos et Esaiam, nec non novum testamentum non inspecta alicujus translatione latine reddere valeant; 2. cujusvis libri et textus scripturæ cum veteris, tum novi testamenti orthodoxum sensum proferre possint; 3. capita religionis christianæ in symbolis et confessione ecclesiæ suecanæ, locisque theologicis comprehensa, non modo in thesi, sed etiam in præcipuis controversiis, quæ hodie in ecclesia agitantur, una cum præcipuis casibus conscientiæ et historia sacra et ecclesiastica, mediocri perfectione teneant. Hos, præmisso diligenti examine privato, nec non publica disputatione theologica sub præsidio, publico facultatis testimonio, nomine candidatorum theologiæ ornare licebit; sine ullis tamen ceremoniis et conviviorum sumptibus.

3. Horum in promotionibus ad officia ecclesiastica et scholastica in suis dioecesibus ea habenda ratio est, ut reliquis, sive magistri fuerint, sive non, præferantur, si cætera quoad aptitudinem in tali officio paria fuerint.

4. Præterea S:æ R:æ M:ti clementer placuit, ut studiosi facultatis primum, deinde senatus academici judicio et censura probatissimi, quatuor theologiæ, unus juris, unus medicinæ, sex philosophiæ quorum primus erit linguarum orientalium, secundus matheseos et præsertim practicæ, tertius historiæ et antiquitatis patriæ, quartus philologiæ et antiquitatis externæ, quintus philosophiæ veteris, sextus eloquentiæ et poëseos, duplici in suprema classe stipendio fruantur, idque triennio. Horum officium erit, ut unus eorum in facultatis collegio publica acta consignet, et cætera notarii munera fideliter exsequatur, tum ut professoribus egregium aliquod opus elaborantibus, operam suam legendis et conferendis authoribus commodent, et si quid typis excuditur, eos in corrigendo juvent.

5. Nemini ad publicam professionem theologicam aditus, nisi theologiæ licentiato, patebit.

Digitized by Google

Cap. XVIII.

De disputationibus in genere et in specie.

1. Quinam disputare debeant.

1, Professores publici ordinarias disputationes, minimum unam quotannis conscribent et habebunt, idque rector urgebit; manebunt autem singuli intra terminos suæ facultatis.

2. Qui gradum academicum non habet, nisi professor speciali S:æ R:æ Maj:tis indultu constitutus sit, præsidendi potestatem non habeat, sed sub alterius præsidio disputet, eligendo ex ea facultate præsidem, ad quam disputatio spectat. In ea autem facultate quisque solum præsideat, in qua gradum acquisivit. Et disputare licitum est omnibus professoribus ordinariis, item philosophiæ adjunctis et aliis quibusvis gradum habentibus, idque non nisi impetrata a decano et facultate venia: cæteri omnes sub præsidio disputabunt.

2:o. Quæ disputationes admittendæ.

1. Disputatio, quæ absurdam aut impiam sententiam tuetur, aut quæ turbas ciet, in academia non admittetur. Si quis talem pertinaciter ullo modo, publice vel privatim, defendere et propagare tentaverit, admonebitur primum a decano, deinde a tota facultate, tandem a rectore et consistorio, item a procancellario, si adhuc non quieverit, apud cancellarium accusabitur.

2. Disputationum, quæ admittendæ erunt, exemplaria sextiduo, antequam habebuntur, nempe die dominico, vel Mercurii, publice affigentur, et exempla distribuentur eodem die per famulum academiæ, idque ordinarie in templo, non nisi finitis sacris, nec spargenda est ulla disputatio inter studiosos, antequam publice affixa fuerit; quæ nisi observata fuerint, eæ disputationes non admittentur. In his si peccaverit, vel præses, vel respondens, vel uterque, sesqui thalero sigillatim mulctabuntur, vel famulus academiæ, si in culpa fuerit, eandem mulctam exponet aut carcere punietur.

3. Nemini extra facultatem theologicam licebit disputationibus suis theses theologicas immiscere, vel ejus generis corollaria addere, talia nimirum, quæ non aliunde, quam ex lumine gratiæ seu peculiari revelatione, nota sunt.

Digitized by Google

3:o. In specie

De disputationibus publicis, quomodo hæ celebrari debeant.

1. Publice disputaturus conscripta disputationis themata facultatis decano exhibebit, quicunque ille fuerit.

2 Postquam facultas, ut haberi possit disputatio aliqua, potestatem dederit, atque typis excusa fuerit, respondens publice exemplaria inter studiosos gratis non distribuet.

3. Disputationes juridicæ, medicæ et philosophicæ habebuntur die Sabbathi vel Mercurii, theologicæ vero die Sabbathi tantum.

4. Quando in superioribus facultatibus disputationes habentur, illis cedent aliæ quæcunque etiam graduales, nec in ullo auditorio habebuntur, quamdiu talis disputatio instituitur.

5. Præses paucis verbis disputationem aperiet et opponentes invitabit; qui statim sine præfatione oppositionem aggredientur.

6. In disputationibus non gradualibus opponentium neuter ultra horam opponet. Tum si alicui professorum placuerit, sequens tempus occupabit; sin minus, reditus fiet ad ordinarios, si quid opponere ulterius voluerint. In omnibus autem disputationibus argumenta semper in forma syllogistica proponentur.

7. Placide disputationes fient, sine scommatibus, calumniis, injuriis, altercationibus, rixis et mutuis interpellationibus, vitata omni pertinacia præconceptam opinionem defendendi; omnesque ad veritatis explicationem dirigentur, observabunturque vices opponendi et respondendi, ne tempus totum alteruter solus occupet. Qui secus fecerit admonebitur a rectore, decano, vel alio professore præsente; si non paruerit, coram consistorio accusabitur et arbitraria poena plectetur. Si sæpius peccaverit, ad cancellarium deferetur.

8. Disputatio ab hora matutina septima incipiens, ultra horam undecimam non protrahetur; quæ temporum momenta qui præcise non observaverint, sex marcas fisco pendent. Horam cursor indicabit.

9. Quæ vero octava hora inchoantur disputationes, quod diebus Mercurii fieri plerumque solet, ultra ordinariam horam undecimam non protahentur, nisi selecta imprimis et nobilis fuerit materia, tum permittente decano paulo ulterius, nec tamen ullo modo ultra duodecimam sunt producendæ. In gradualibus disputationibus primas duas horas ordinarii opponentes, reliquum temporis extraordinarii et professores occupabunt. In superioribus facultatibus etiam

Digitized by Google

post meridiem a secunda in quintam habebitur disputatio, maxime si sit solennis; opponent autem tum ordinarii opponentes ab hora secunda in tertiam, reliquis duabus horis professores facultatis, et si res tulerit, alii etiam ex cœtu academico.

10. Si quæ litigia aut rixæ inter disputantes ortæ fuerint, decanus, interposita authoritate, easdem placide interpellabit et corriget: idem disputationem abrumpet, si disputantes constitutum tempus excedant.

11. Quod si decanus abfuerit, aut quod sui muneris est facere neglexerit, rector aut etiam in facultate senior, vel qui a decano substitutus est, monentibus cæteris, decani partes obibit. Si vero decanus neminem substituerit, ipse mulctabitur: vicem vero decani sustinebunt cæteri professores ordine. Qui vicem illam supplere recusaverit, ordine ad se devoluto, eidem mulctæ obnoxius erit.

4:o. De disputationibus privatis.

1. Privatæ disputationes ut in singulis facultatibus fiant, decanus providebit, cum haud parum prosint discentibus, præcipue junioribus, elementorum universalem et brevem cognitionem expetentibus.

2. Dirigentur ad juventutis informationem, ne quid proponatur quod sit veræ fidei, saniori doctrinæ aut bonis moribus adversum, aut quod publice docentes perturbet, aut quod in vita communi vel nullum vel exiguum habeat usum.

3. Brevibus thematibus hæ disputationes consignabuntur communicabunturque auditoribus. Quod si themata ante a probatis scriptoribus concinnata sibi sumere velint respondens et ejus præses, facient id probante et permittente facultatis decano.

4. Privatæ disputationes, nisi professorum, non excudentur typis, ne sumptu inutili graventur auditores, nec intempestivis dedicationibus onerentur homines, quibus authores sunt ignoti. Quod si quis parentibus, tutoribus, propinquis aut patronis, a quibus beneficia accepit, progressus suos declarare velit, faciet id disputatione publica, in qua etiam cautum sit, ne pluribus una disputatio vel aliud aliquod exercitium variatis titulis dedicetur, sub poena gravi a facultate determinanda.

5. Has quoque disputationes decet modestia, candor et verecundia.

Digitized by Google

Cap. XIX.

De lectionibus tum in genere tum in specie.

In genere.

1. Rector cum facultatum decaniş diligenter dispiciet, ne quid juventuti publice proponatur, quod a R:a M:te ad petitionem senatus academici non fuerit approbatum.

2. Quando prælectionum catalogus formandus est, prius in facultate convenient professores singuli, et quisque significabit, quid et quomodo docturus est per subsequentem annum.

3. Omnium docentium præcipua cura erit, ut juventus recte informetur, et sine multis ambagibus ad rerum non fucatam cognitionem deducatur; itaque commentariis prolixis dictandis tempus non terent.

4. Quantum fieri possit, dabunt operam singuli, ut annuo spatio lectionem quisque suam (: nisi author prolixior sit:) finiant. Sic veteris testamenti scripta fere singula, excepta genesi, psalmis et prophetis majoribus, annuo spacio absolvi possunt. Locorum autem theologicorum explicatio biennii spacium requirere videtur. Sic jurisconsulti dabunt operam, ut legum sueticarum itemque institutionum et similium tractatuum enarrationem per annum absolvant. Medicorum alter suam lectionem institutionum medicarum uno anno pertexet, alter pro quantitate libri tempus sufficiens adhibebit. Sic plerique philosophi anni spatio poterunt absolvere quisque suam prælectionem.

5. Professores, imprimisque philosophiæ, disciplinas suas clare et perspicue, sine omnibus prorsus scholasticorum perplexitatibus, inutilibusque speculationibus, tricis et subtilitatibus juventuti proponent, inque iis tradendis rerum tractandarum indoli ac discentium captui accommodatum methodum accurate tenebunt.

De lectionibus in specie.

Cum quatuor sint facultates multumque juvet rem literariam certus ordo, hic quoque imprimis in academia observari debet.

1:o. Theologorum.

Theologorum primus, qui et pastor civitatis, hora nona libros scripturæ novi testamenti ex textu originali explicabit et præterea quotannis partem aliquam historiæ ecclesiasticæ novi testamenti a

Digitized by Google

nato Christo ad præsentia tempora deductæ opportune prosequetur, ut integram triennii spatio absolvat.

Secundus hora 8. scripturæ canonicæ veteris testamenti libros historicos ex originali textu enarrabit, simulque quotannis certis et commodis temporibus historiam ecclesiasticam vet. testamenti inde a condito mundo usque ad natum Christum integram in compendio proponet.

Tertius hora 2. pomeridiana reliquos vet. testamenti libros canonicos inprimisque psalmos et prophetas majores atque minores, itidem ex originali textu interpretabitur.

Quartus hora tertia pomerid. tractabit locos theologicos seu articulos fidei, priori biennio ex publicis veræ ecclesiæ confessionibus et præcipue Augustana, in concilio Upsaliensi recepta, altero biennio, vel ad summum triennio, ex locis theologicis authoris in patria academia recepti, una cum præcipuis controversiis.

Quanquam autem quivis theologorum ad sibi juxta sessionis ordinem hic assignatas lectiones alligatus esse debet, nihil tamen prohibet, quin gravi de causa permutatio aliqua lectionum inter eosdem fieri possit, vel ex mandato R:æ Maj:tis, vel de consilio et consensu cancellarii et senatus academiæ; ut verb. gr. theologorum primo committantur lectiones secundi, vel tertii etc. et vicissim: modo id diligentissime caveatur, ne sic lectiones ullæ negligantur, sed omnes æque bene vel certe melius tractentur. Noverint vero theologiæ professores, sibi severe prohibitum esse, ne philosophicarum disputationum scholastica commistione, unde pontificiæ tenebræ et abominationes olim exortæ sunt, doctrinam suam, scripta adeoque theologiam ipsam deforment. Id qui fecerit et admonitus parere recusaverit, gravi cancellarii et senatus academici censura coercebitur. Operam etiam dabunt, quantum fieri potest, ut lectionibus theologicis adscripti studiosi fundamenta linguarum, inprimis hebreæ et græcæ, jecerint.

2:o. Jurisconsultorum.

Ex juris professoribus primus jus civile suecorum privatum, primo tyronibus in illo studio nude et cum necessaria textus paraphrasi explanabit; deinde vero in doctrina juris, tam patrii, quam publici universalis et civilis romani aliquantum provectis, fontes juris suetici ex jure naturali et positivo divino et humano, gentium præcipue moratiorum derivatos monstrabit, collationemque cum jure romano, ut et antiquorum sueo-gothorum, internorum et externorum, vicinorumque germanorum, danorum et aliorum populorum legi-

Digitized by Google

bus instituet. Itemque ex jure suecorum civili privato selectas juventuti quæstiones ad regni statum et praxim forensem accommodatas proponet; leget autem antemeridiana hora nona in auditorio gustaviano.

Secundus institutiones juris civilis romani, legibus patriæ accommodatas, quotannis absolvet dabitque operam, ut studiosi, perceptis juris elementis, quam facillima via ad ipsa jurisprudentiæ romanæ adyta in reliquo illius juris corpore deducantur, monstratis legum romanarum rationibus, magis ex jure naturali et positivo, divino et humano, gentium præcipue moratiorum, quam ex variis et non necessariis interpretum allegationibus: docebit autem hora 2 pomeridiana. Ambo vero professores juris in hoc incumbent, ut quotannis, sive ab ipsis per vices sive ab adjuncto ejusdem facultatis, jus publicum universale, quod inter populos plures et summas populorum potestates pace et bello intercedit, proponatur privatim.

3:o. Medicorum.

1. Ex professoribus medicinæ primus practicus erit, et ex institutionibus medicinæ quotannis proponet, quæ sanitatem tam tuendam quam restituendam, medendique methodum et media dioetetica, chirurgica et pharmaceutica concernunt: docebit hora.

2. Secundus quotannis tradet physicam, et ex institutionibus medicinæ eam partem quæ agit de corpore humano, morbis et signis morborum: atque ideo anatomicen, botanicen et chymicen, suo quamque modo et tempore, convenienter tractabit et juventuti ob oculos ponet. Sectionem vero anatomicam ad minimum quolibet biennio semel instituet, suppeditante præfecto arcis humanum cadaver. Spectatores singuli unam marcam solvent, ex quibus anatomico dimidium, reliquum fisco facultatis medicæ cedet. Professores tamen et studiosi medicinæ gratis ad inspectionem admittentur.

3. Quod si uterque ei labori per vices præesse voluerit, tum duo illi medici pecuniam anatomico debitam inter se æqualiter divident.

4. Cadaver peracta sectione ritu consueto sepelietur, comitante anatomico et medicinæ studiosis cæterisque spectatoribus.

5. Uterque autem medicus aliquid ex Hippocrate et Galeno per vices proponet. Danda insuper opera, ut chymica laboratoria habeantur et exerceantur, ut usus physicæ in medicina plenius elucescat.

6. Præterea horum utriusque officium erit sedulam curam in pharmacopæum intendere nec permittere, ut quicquam ille negligat

Digitized by Google

eorum, quæ ad istius muneris rectam justamque administrationem necessaria sunt, quæque ad probam pharmacopolii instructionem ipsi a senatu academico præscripta fuerint, ad quam servandam jurejurando obstringetur.

7. Hi quoque pharmacopolium semel ad minimum visitabunt quotannis, quandocunque consistorio placuerit, idque ex improviso et pharmacopæo non prænonito. Adjunget autem ipsis senatus academicus ex professorum numero visitatores duos et præterea academiæ secretarium, qui jubentibus inspectoribus, si quid notatu dignum obvenerit, in acta referet. Quin sæpius particularia pharmacopolii examina etiam licebit medicis, quantumvis renitente pharmacopæo, instituere, si quando ipsis visum ita fuerit, et necessitas postulaverit, præsente itidem secretario, si officium hoc ab ipso contingat requiri.

4:o. Philosophorum.

1. Visum est S:æ R:æ M:ti, ut mathematum professores duo sint, quorum primus cosmographus seu ptolemaicus erit, et docebit astronomiam primorum et secundorum mobilium, trigonometriam sphæricorum, gnomonicam, computum ecclesiasticum, geographiam, usum globorum cum arte navigandi: idque hora quarta in auditorio vet. maj.

2, Alter euclidēus proponet arithmeticam cum logistica sexagenaria et reliquis partibus doctrinam numerorum spectantibus, geometriam theoreticam et practicam, geodæsiam, trigonometriam planorum, opticam et architecturam civilem, monstrabitque usum variorum instrumentorum mathematicorum, idque hora tertia in auditorio veteri; privatim vero hæc tradenda sunt, architectura militaris, perspectiva practica, apologistica principum et mercatorum.

3. Linguarum orientalium professor hebræam linguam docebit ex veteri testamento, caldæam ex Esra et Daniele, item targum Oncheli, Jonathanis etc., syram ex novo testamento et psalmis aliisque scriptis, arabicam ex antiquis bibliorum versionibus aliisque probatis arabum scriptis, rabbinicam ex commentatoribus in biblia et aliis. Si quando disputare volet, materiam promet ex locis controversis textus biblici, sed tamen, quatenus a crisi et idiotismo juvari orthodoxus sacræ scripturæ sensus potest. Et hujusmodi disputationes, si dogmata theologica attingunt, censuræ facultatis theologicæ subjiciendæ erunt, priusquam in publicum emittuntur. Docebit hora nona in auditorio vet. min.

Digitized by Google

4. Græcæ linguæ professor tradet cognitionem et usum istius linguæ in probatissimis quibuscunque authoribus ecclesiasticis et profanis, imprimis autem in historicis optimæ notæ quoad stilum, ut et oratoribus, philosophis et poëtis. Juventutem insuper in recte scribendo et loquendo exercebit privatim et publice, ubi libuerit, in declamationibus et disputationibus habendis. Docebit hora in aud.

5. Philosophiæ civilis professor quotannis ethicam et politicam ex Aristotele, illam uno, hanc vero altero semestri, cum necessaria tantum textus paraphrasi, absolvet. Et ut studiosi sine ambagibus reipublicæ præparentur, in doctrina morum et politices probatissimos quosque authores, sacros et profanos, græcos, latinos et aliarum linguarum, Aristotelis lectioni ordine convenienti adjungendos et privatim legendos juventuti commendabit. In politicis autem, cum ad alia omnia tum maxime ad jura majestatis enucleate cognoscenda, qua publice, qua privatim auditores suos manu ducet, monstrabitque exemplo patriarum constitutionum quæ sit et esse debeat summæ potestatis cura: 1. circa religionem et sacra, 2. in justitiæ administratione, 3. quoad status defensionem et securitatem terra et mari, 4. circa oeconomiam, non modo in procuranda rerum omnium sufficientia, tam ruri per agrorum et rei metallariæ culturam, quam in urbibus et oppidis beneficio opificiorum et commerciorum; sed etiam 5. in ærario recte constituendo et augendo; docebit hora 8 in aud. min.

6. Historicus universalem historiam ex authore aliquo eximiæ notæ, particularem vero sacram e Sulpitio Severo, assyriam, persicam et græcam e Justino, Cornelio Nepote et Curtio, romanam ex Vellejo, Eutropio, Floro et Sexto Aurelio Victore, suecicam ex bono aliquo rerum domesticarum scriptore vel propria historiæ patriæ enarratione breviter tradet, et simul, ubi supradictorum aliquis in descriptione vel deficit vel desinit, seriem rerum gestarum ex uberioribus historicis supplebit. Ad particulares autem singulorum populorum, tam veterum, quam hodiernorum, præcipue vicinorum historias ex probatissimis quibusque authoribus fusius cognoscendas viam juventuti publice et privatim monstrabit, accensis ubique in historiarum lectione necessariis proficiendi facibus ex veteris et recentioris ævi chronologia, geographia et genealogia. Usum historiarum in ecclesiæ, politiæ et oeconomiæ administratione ostendet, cumque præsenti reipublicæ statu veterum rerumpublicarum exempla conferet, idque hora prima pomerid. in aud. vet. maj.

Digitized by Google

7. Eloquentiæ professor regius proponet præcepta Aristotelis de arte rhetorica, Ciceronis de oratore et Quintiliani institutiones oratorias, usumque eorum monstrabit in veterum et probatissimorum authorum scriptis, orationibus et epistolis. Juventuti dabit pro singulorum captu dispositiones epistolarum, progymnasmatum et orationum, quas scribant et recitent; prius privatim, præsente et dirigente pronunciationem professore eloquentiæ, quoties opus fuerit, deinde publice idque ex memoria. Ad quod ipsum omnes auditores erunt obligati. Materiam autem orationum depromet, tum ex sacris, tum prophanis authoribus, tum etiam regum Sueciæ annalibus et historiis. Imprimis hæc exercitia ad laudem Dei, ecclesiæ ædificationem et hujus regni, regum, itemque procerum memoriam ad posteros propagandam conferet. Docebit hora 4 in audit. gustav.

8. Poëseos professor in arte conscribendi versus instituet auditores, præceptis ex Aristotele vel Horatio de arte poëtica aliove probato authore desumptis. Usum autem præceptorum monstrabit inprimis in Virgilio, Horatio, Ovidii metamorphosi et aliis veteribus puriorum carminum scriptoribus. Docebit hora prima in audit. gustav.

9. Logices professor logicam enarrabit, ubi cavebit, ne perplexis scholasticorum disputationibus et dictatis juventutem fatiget. Ejus vero usus, cum non in disputationibus duntaxat apparcat, verum in compositione et resolutione vim suam maxime ostendat, operam dabit logicus, ut præcepta potius ad usum in scriptis et operibus illis, in quibus logicæ artificium evidentius apparet, transferat, quam ut in nudis præceptis et controversiis acquiescat, idque faciet sine multis ambagibus. Terminos quoque et distinctiones in metaphysicis traditas, quæ insignem præ reliquis usum in facultatibus et disciplinis percipiendis atque tradendis habent, breviter et sobrie explicabit. Docebit hora 8. in audit. vet. majori.

Coronidis loco professores singuli in id sedulo incumbent, ut quisque in sua professione servet puritatem latini sermonis pro indole cujusque disciplinæ. Atque hoc constitutum sit de publicis lectionibus. In privatis exercitiis publicas horas, nisi publicus professor, nemo occupabit. Isque privatum collegium suscepturus cavebit primo, ne eandem proponat lectionis materiam, quæ illa hora publice tractatur. Deinde ne ullum auditorem in privato collegio admittat, qui ea ipsa hora publice docentem audire solet.

Digitized by Google

Cap. XX.

De auscultatione lectionum et examinibus.

1. Rector publico affixo programmate monebit studiosam juventutem, ut certo die se adscribi curet publicis lectionibus: singulariter vero ad audiendas lectiones aliquot, et in illis ad minimum unam theologicam, obstricti erunt 1. illi qui gaudent stipendio regio aut magnatum aliorumve, ad quamcunque pertinent facultatem; item 2. quicunque stipendia hujusmodi exspectant aut desiderant, nec non 3. qui initiari cupiunt sacro ministerio; quique 4. gradum aliquem aut alias demum honorificas commendationes a rectore ad Reg:m Maj:tem, proceres, episcopos aliosve affectant.

2. Postea quisque professorum, assumpto suorum auditorum catalogo, in singulis lectionibus, quantum fieri potest, inspiciet, quinam diligentes fuerint aut secus; negligentes autem consistorio indicabit, cujus erit de causis absentiæ judicare. Interdum quoque inquiret in absentes, ut sciat, quo testimonio singulos cohonestare debeat. Rector etiam et decanus aliquando ex improviso cujusque professoris lectionem adibunt et in diligentiam auditorum placide inquirent.

3. Hi octiduo, ante mutationem rectoratus æstivam, examinabuntur, et qui lectiones aut disputationes publicas neglexisse deprehenduntur, si stipendiarii fuerint, portione stipendii vel toto mulctabuntur, pro ratione negligentiæ; si vero alii, in promotionibus juxta dijudicationem senatus academici cæteris diligentioribus erunt inferiores. Singulis istis examinibus assidebunt omnes omnium facultatum professores nec non, si fieri potest, ipse procancellarius.

4. Quisque professorum studiose videbit, ut auditores recte percipiant et retineant illa, quæ publice proponuntur, invitando eos ad sciscitandum sese de iis, quæ forte perperam aut non perceperunt, eaque denuo clarius explicabit publice et privatim.

5. Quia vero in informationis modo sæpe erratur, eo quod non satis attenditur, ad quod quisque discipulus sit habilis: idcirco, si cui sit ætas, ingenium et facultas diutius continuandi literarum studia, ducatur per omnes scientias et linguas inservientes facultati, in qua ætatem terere decrevit. Quibus vero est major temporis, ingenii ac sumptuum angustia, ad ea contendant, quæ ad vitæ genus, quod elegerunt, proxime conducunt.

Digitized by Google

Porro facultatum omnium professores, et cum primis cujusque inspectores, singulos fidei et curæ suæ commissos diligenter ad eligendum certum aliquod vitæ genus oportune admonebunt; quod si capessere studiosi aliquantum distulerint, ultra decimum octavum ætatis annum haud permittentur prolatare, ne qua in illos temporis, impensæ et studiorum jactura ex tali neglectu promanet.

Cap. XXI.

De feriis.

1. Feriæ ordinariæ in academia erunt natales Christi a die S. Thomæ ad festum epiphanias: paschales a dominica palmarum quatuordecim dierum: caniculares triginta dierum.

2. Quod autem studiosi indigenæ sæpius neglectis studiis alio se conferunt, ibique diutius interdum commorantes vacua academiæ auditoria relinquunt, id S:a R:a Maj:tas severe prohibet in posterum fieri, in delinquentes animadversura.

Cap. XXII.

De inspectoribus.

1. Aerarii publici et ædificiorum.

1. Inspectores hi ex numero professorum bini quotannis constituentur.

2. Horum cura erit 1. Videre, ut, quod ex reditibus academiæ quæstor colligit, justo tempore ærario inferatur locoque tuto et bene munito asservetur. 2. Ut stipendia professoribus et reliquis academiæ membris bis in anno persolvantur, ad tertium diem Aprilis dimidium summæ, reliquum vero circa 20 diem Septembris: alumnis autem regiis vigesima tertia die Junii et vigesima die Decembris. 3. Providere ne bona academiæ, fundi et coloni a quæstore inique tractentur, ne minuantur reditus. Quare ad minimum quinto quolibet anno visitatio omnium prædiorum instituenda est. Et si qua remissio census rustico alicui necessariis de causis concedenda videatur, id post acceptum a territoriali judicio testimonium in consistorio majori pleno determinandum erit. Præterea si quando lustrandum fuerit aliquod prædium, eligentur a consistorio certi pro-

Digitized by Google

fessores, qui postridie eo contendent. 4. Ad structuram ac ædificiorum academicorum reparationem aliosque academiæ usus pecuniam ex ærario depromere, eamque architecto et operariis reddere. 5. Ærarium ipsum tribus clavibus clausum erit, sitque una in potestate quæstoris, qui rationibus præest, reliquæ penes inspectores. 6. Ædificiorum quoque publicorum structuram curabunt, sarta tecta conservabunt et videbunt, ne quid æris publici in hæc frustra insumatur. 7. Privilegia denique et diplomata publica in loco satis tuto conservabunt, cujus claves erunt tres; habebitque unam rector, alteram quæstor, tertiam secretarius. Horum officium erit annuum et ambulatorium inter omnes professores; atque ab his ærarii præfectis et quæstore rationes redituum et expensorum academiæ omnium requiret easdemque examinabit procancellarius una cum rectore et selectis juxta facultates ex senatorio academiæ ordine quatuor viris, idque quotannis ad festum S. Thomæ. Si quid vero de integro ædificandum, id ex consensu cancellarii fiet, et requiratur consilium periti alicujus architecti. Postquam omnibus juxta regiam ordinationem de expensis persolutum fuerit, si quid relinquitur, id servabitur in ærario, nec inde quidquam ulli erogabit quæstor vel inspectores sine consensu consistorii, neque hoc sine approbatione cancellarii. Hi inspectores si quid neglexerint, consistorium majus potestatem habebit eos accusandi coram cancellario.

2:o. Fisci facultatum.

1. Fisci cujusque facultatis curam agat decanus et in facultate senior.

2. Ex hac pecunia partem ad facultatis usum, reliquum vero in usus privatos distribuent collegis æqualiter omnibus.

3:o. Alumnorum regiorum.

1. In alumnos regios annui inspectores constituentur, ex ordinariis theologis unus, ex jurisconsultis et medicis unus, tertius ex philosophis.

2. Hi 1. exercitiorum publicorum et privatorum rationem tenebunt attendentque, quibus exercitiis vacent alumni. 2. Disputationibus eorum privatis præsidebunt easque moderabuntur, theologus theologicas, jurisconsultus juridicas, medicus medicas, philosophus philosophicas. Disputabunt autem semel in hebdomade in philosophia, medicina vel jure et theologia per vices, nisi publica disputatio theologica aut alia solennis impediat. Quæ autem ex

Digitized by Google

jure et medicina illis proponuntur, ita debent esse comparata, ut omnibus prodesse possint. 3. Inspectores hi stipendia quoque procurabunt alumnis.

3. Hæc quoque inspectio erit annua et ad omnes professores ordinarios ambulabit, ordine progrediendo a senioribus ad juniores.

4:o. Bibliothecæ.

1. Bibliothecarius providebit, ut bibliotheca necessaria utilium librorum supellectile instruatur et quotannis augeatur, instrumentis mathematicis et geographicis tabulis exornetur, et catalogus librorum sartus tectus maneat, nec libri studiosis petentibus extra bibliothecæ limina permittantur.

2. Libros singulos, secundum disciplinarum seriem, rite disponet, a situ et pulvere puros servabit; et non solum generalem omnium librorum, sed etiam specialem singularum facultatum et disciplinarum catalogum justo ordine consignabit.

3. Quibuslibet diebus Mercurii et Saturni ordinarie in bibliotheca aderit ab hora prima in quartam, ut eo tempore promat libros in loco bibliothecæ eos consulere aut legere desiderantibus. Ad hanc operam conceditur bibliothecario unus amanuensis.

4. Qui librum aliquem commodato accipit, rationario bibliothecæ nomen inscribet, simul etiam diem, quo eundem restituere velit.

5. Qui ultra dictum restitutionis diem libro accepto indiget, conveniet bibliothecarium in bibliotheca, et denuo pari modo nomen et diem consignabit; quam ad rem peculiaris codex est habendus.

6. Qui librum sibi traditum quacunque ratione corruperit, illæsum alium nullo modo deteriorem restituet, alias pretium illius duplo solvet.

7. Admissus visendi causa comitatus sui appendicem et indoctam turbam limine arcebit.

8. Bibliothecarius rationem accepti et expensi reddet eodem tempore, quo quæstor id facere tenetur: officio autem renunciaturus, perfectos catalogos successori tradet, subsignatos a rectore et pluribus, quos consistorium ad habendam rationem delegerit.

Juramentum bibliothecarii.

Ego N. N. sancte polliceor, me ea integritate, fide et industria in officio meo versaturum, qua par est et convenit vero bibliothecario, et curaturum, ut omnes libri fideliter asserventur, aliique utiles

Digitized by Google

ac necessarii cum senatus academici consilio, quoties opus fuerit, emantur; nec absque ejusdem consensu duplicati libri, quibus bibliotheca carere possit, cum aliis permutentur aut vendantur. Annuas etiam rationes rectori et senatui academico constituto tempore reddam, et reliquas officii mei partes, in constitutionibus academiæ fusius expressas, gnaviter et pro virili obibo. Ita me DEUS adjuvet.

Juramentum amanuensis bibliothecæ.

Ego N. N. sancte promitto, me in demandato mihi officio fidelitatem, operam et industriam debitam adhibiturum, ordinariis diebus et horis in bibliotheca adfuturum, sedulam librorum curam habiturum, eos recto ordine mihi a bibliothecario præscripto dispositurum, et suis catalogis vel jam emptos et rite collocatos, vel in posterum emendos et suo loco ponendos, una cum rationibus accepti et expensi in suum quoque codicem referendis, inscripturum, ac a situ et pulvere purgaturum. Illis, qui utendum aut inspiciendum petunt librum unum aut plures, ipse depromam eisque tradam, sed præscio bibliothecario, eosdem a singulis, qui commodato acceperunt, præfinito tempore repetam; nec quantum in me est, committam, ut mea incuria vel culpa ullus liber pereat, surripiatur, aut male tractetur, nisi inde teneri velim. Cum ab hoc officio discessero, ejus rationes liquidas reddam. Ita me DEUS adjuvet.

5:o. Typographiæ et bibliopolii.

1. Typographiæ et bibliopolii ordinarius inspector erit bibliothecarius una cum professore aliquo, ad quem ordo sustinendi hoc munus quotannis devolvetur.

Horum munus erit 1. typographiæ operas et rationes dirigere et prohibere, ne quid typis excudatur, quod a decano aut consistorio vel professore aliquo non fuerit approbatum, quod rixas et dissensiones excitet, aut publicam societatem et bonorum famam lædat. Quod si typographus quicquam typis excudit, quod decani aut alterius professoris manu non fuerit subsignatum, vel exemplaria, antequam publice fuerint affixa, aut alios libros, vel partes illorum sine consensu authoris distraxerit vel sparserit, tribus imperialibus vel poena graviori pro ratione delicti plectetur. 2. Si quisquam academiæ jurisdictioni subjectus extra ordinem professorium alibi scriptum aliquid typis evulgare voluerit, id prius facultatis decano vel professori, ad cujus professionem spectat, exhibebit; delinquens eadem, qua typographus, mulcta plectetur.

Digitized by Google

3:o. Ut bibliopolam et bibliopegum, nisi id per se faciant, cogant, ut libros studiosis et academiæ utiles æquo et a senatu academico approbato pretio vendant ac compingant.

4:o. Iidem videbunt, ne studiosis et vulgo vendatur, quod sit in Deum et religionem christianam blasphemum, vel in homines contumeliosum, aut quod præsenti regni statui noceat.

5:o. Catalogum librorum a bibliopola acceptum consistorio exhibebunt, ad pretium librorum seu taxationem examinandam.

Cap. XXIII.

De vita et moribus studiosorum.

1. Pietas ab omnibus nostris studiosis et civibus colatur, religio vera discatur, biblia quotidie mane et vesperi legantur; ad honorem Dei, ad incolumitatem hujus regni omnia studia referantur.

2. Nemo nomen Dei vane usurpet, aut pravis cupiditatibus prætexat, epicuream securitatem et superstitionem quisque fugiat, caveatque scandalis doctrinæ et morum studia sua deformare; contra faciens, nisi post admonitionem se emendaverit, relegabitur, aut alias juxta leges punietur.

3. Veritatem in omnibus christianæ doctrinæ partibus discendis, in omnibus literis et artibus atque disciplinis colendis, in contractibus, in sermone, in gestu, in voce et moribus, in judiciis atque amicitiis quilibet amet et constanter amplectatur. Mendacia, falsas opiniones in doctrina christiana et artibus vitæ necessariis, omnes calumnias, obtrectationes, convicia, vanitatem, perfidiam, dolos, jactantiam, simulationes in dictis, factis et gestibus, tanquam orcum fugiant et exsecrentur.

4. Publica sacra nemo negligat, omnes ludi et obambulationes a sacris abducentes intermittantur. Qui diebus dominicis et primariis festis sub concione sacra per plateas et proximos civitati campos discurrere deprehenduntur, carcere punientur.

Eadem poena ii plectentur, qui sub sacris in templo, confabulationibus, ineptiis et strepitu, se aliosque a debita devotione avocant, nisi admoniti se emendaverint.

5. Unusquisque vas et corpus suum, quod est Spiritus Sancti domicilium, possideat in sanctificatione et honore, nec se polluat va-

Digitized by Google

gis libidinibus, adulterio aut stupro, certam poenam lege determinatam secum ferentibus.

6. Venerentur singuli ministros verbi fideles, crebro et rite utantur sacra synaxi, cujus neglectus post seriam admonitionem severe punietur.

7. Omnes magistratui et professoribus honorem debitum ac obedientiam præstent; serventque juramenta rectori præstita, nisi perjurii infamia notari velint.

8. Nemo studiorum gratia Upsaliam veniens, ultra octo dies inscriptionem differet; sed omnes nomen suum apud rectorem edent, et se magistratui academico juramento adstringent, nec quisquam non inscriptum in sua mensa alet.

9. Qui citati a rectore non comparuerint, carceris poena plectentur. Si vero sententiæ rectoris et consistorii parere contumaciter detrectaverint, aut si arrestum vel vadimonium violaverint, citatique non comparuerint, publicæ relegationis poenam incurrent; quæ, ne quis ignoret, in eo consistet, quod ignominiam adferat, exercitiis ac studiis liberalibus penes academiam interdicat, atque quamdiu duraverit, ab officio docendi et aliis publicis muneribus honorificis arceat.

10. Nemo magnifico rectori, senatui academico vel professoribus singulis injuste obloquatur, multo minus maledicat vel resistat, sub poena legibus patriæ et privilegiis regiis definita.

11. Ad publicos actus, declamationes, disputationes, funera invitati sedulo frequenterque conveniant.

12. Qui nullas lectiones publice audiunt, si admoniti se non emendaverint, ad nulla beneficia, quibus alias studiosi affici solent, admittantur; sed in patriam vel ad parentes ex academia remittantur; industrii vero debitis præmiis ornentur.

13. Cum vero studiosi quicunque, sive nobiles sive alii, ad publicas professorum lectiones, disputationes, vel orationes quascunque audiendas convenerint, statim ingressi auditorium, ante introitum professorum, loca sibi destinata occupabunt, nec aditum aliis quibuscunque sive januas occupando, sive in auditorii pavimento consistendo, præcludant. Quæ vero in academia proponuntur, diligentia summa notent.

14. Nulli studiosorum fas sit privatim habendo collegia, docentium officia invadere: nec quisquam, præter illos, qui publico docendi munere in academia gaudent, ullam chartam publicæ tabulæ, sine rectoris aut decani alicujus consensu affigat. Quæcunque autem

Digitized by Google

affigenda sunt, disputationes, intimationes, aliævæ chartæ non nisi finitis sacris tabulæ affigentur. Qui ex studiosis proprio ausu quicquam affixerit, arbitrariæ poenæ a consistorio determinandæ obnoxius erit.

15. Chartas publice propositas, programmata rectoris et academiæ senatus, professorum disputationes, vel de aliis negociis significationes, nemo sub poena carceris bidui, injussus revellat.

16. Exagitationes scurriles et vexationes scholasticorum academiæ recens adscriptorum, eorundem epulæ et convivia, sive nomine accessus, sive quocunque alio titulo aut prætextu tegantur, serio prohibentur, sub poena relegationis tacitæ vel publicæ pro ratione culpæ.

17. Nationalia denique conventicula quævis pariter prohibita sunto. Quotquot deprehensi fuerint talia convocasse vel adiisse perpetuæ relegationis poena plectentur. Qui hisce ædes commodaverit, si academiæ jurisdictioni subjectus fuerit, eidem poenæ obnoxius erit. Sin vero alicujus ægroti, vel funeris curandi causa convenire studiosi voluerint, id fiet in ædibus rectoris.

18. Omnes ludos inhonestos, tesserarum, aleæ, chartarum et similes lege prohibitos quisque vitet. Si quis deprehensus fuerit ludendo alienam pecuniam, libros, equos, aut quamcunque rem aliam ad se transtulisse, rector et consistorium ablata repetet et præterea utrumque collusorem secundum legem plectet, et per dies quatuor carceri mancipabit.

19. Quisque suum teneat, ab alieno abstineat, sciens admissi sceleris poenam vel exclusionem vel aliam graviorem fore.

20. Solvat quisque quod mutuo sumpsit, imprimis hospitibus pro victu et habitatione, solvatque ex pacto et lege fideliter ac tempestive.

21. Omnes non necessarios sumptus, qui in vestitum indecorum, luxum, helluationes et convivia intempestiva et alias ineptias profunduntur, quilibet fugiat; secus faciens plectetur carcere vel alia poena arbitraria.

22. Ab omnibus injuriis, vi, fraude et cædibus aliorum corpora lædentibus et vitam, sub poena legibus expressa, a seditiosis tumultibus sub poena capitis, ab ædium oppugnationibus, fenestrarum elisionibus, januarum effractionibus, sub poena relegationis aut graviori unusquisque abstineat.

23. Si quis in civitate noctu vel interdiu globum plumbeum vel ignes missiles ejaculatus fuerit, is sciat se hoc ipso facto in

Digitized by Google

relegationis poenam incidisse; si noctu vel interdiu bombardam pulvere pyrio solum oneratam exploserit, carceris poena plectatur, bombarda rectori cedat.

24. Quicunque ultra horam nonam in caupona desederit aut clamores nocturnos vel diurnos aliasve grassationes exercuerit secundum peculiare academiæ institutum plectetur. Cauponarius post nonam vinum vel cerevisiam vendens a magistratu urbano poena secundum legem eandem afficietur.

25. Si qui deprehensi fuerint personati grassatores, qui nocturnos congressus cogunt vel iis intersunt, relegabuntur in perpetuum.

26. Gladium interdiu circumferre interdictum sit: qui eundem tempore quocunque temere strinxerit, nisi aperta vi impetitus id fecerit, illum amittet.

27. Qui duello conflixerit tam provocans, quam provocatus relegabitur. Quique alterum provocaverit, etiamsi non sequatur conflictus, eadem poena plectetur.

28. Nullius mores quisquam infamia notet, nec bonos et innocentes fictis criminibus, sycophanticis calumniis vel libellis famosis laceret. In transgressores deprehensos, infami exclusione e tota academiæ societate et ab omni in patria officio prohibitione graviter animadvertetur.

29. Discant vero studiosi adolescentes, nec superbe vel arroganter, nec nimis abjecte de se sentire deque præsenti reipublicæ statu, unde frequenter oriuntur de rebus variis querimoniæ et lamentationes, exterarum rerum admiratio, desperatio de rebus et actionibus præclaris, magnum in reipublicæ administratione impedimentum. Quæ omnia educatione et informatione corrigenda sunt, ut erigantur mature juvenum animi ad spem meliorem et præclaras actiones; ubi etiam singularis præceptorum industria requiritur.

30. Studiosorum nemini ad exteras nationes et academias ire licebit, nisi qui secundum vitæ suæ institutum necessariæ eruditionis partibus, omnino vero cognitione articulorum fidei in symbolis et confessione succicæ ecclesiæ locorumque theologicorum auctore in academia recepto mediocriter instructus fuerit, profectuque suo professoribus probato, testimonium rectoris et decanorum in frequenti senatu recitatum impetraverit.

31. In universum autem ab academica societate nemo, qui in patria et cum primis dioecesibus promoveri cupit, absque academiæ rectoris testimonio discedet.

Digitized by Google

Cap. XXIV.

De privilegiis studiosorum.

1. Studiosus intra sex miliarium spatium ab urbe Ubsaliensi, sine authoritate magistratus academici capi aut de delicto conveniri non debet, nisi in flagranti crimine deprehensus fuerit, vel nefarium aliquod facinus machinetur, aut perpetrato enormi scelere fugam parare eum certo constet: tum ab aliis apprehendi et magistratui academico sisti debet.

2. In alieno foro si litiget studiosus, sine dilatione causa dijudicetur; quod si superior evadat, magistratus ille, qui judicio præest, nisi sententiam cito exequatur, a supremo regis judicio poena arbitraria et convenienti muletetur.

3. Si injuria ab aliis quibuscunque citra omnem suam culpam affectus fuerit, qui injuriam intulit, ultra ordinariam et legibus definitam poenam, viginti marcas læso pendere tenebitur.

4. Si studiosum contingat occidi, fidejussorem pro eo accipere nequaquam licebit, si capi interfector possit.

5. Studiosus habeat immunitatem omnium onerum publicorum, contributionum, pecuniarum de suo capite et similium.

6. Propter contractum æs alienum studiosus carceri non mancipabitur, si modo sponsores dare potuerit.

7. Studiosi libros, quos a patre acceperant, in divisione hæreditatis in commune conferre cum cæteris cohæredibus, qui in literis non occupantur, nisi volentes non tenentur, sed pretium dent libris retentis.

8. Studiosi habebunt vacationem militiæ, cujuscunque sortis sint vel conditionis, nec sub quocunque denique titulo ad eam inviti trahentur.

9. Studiosis proprium habere fiscum licebit. Unde sumptus, cum ad studiosorum extreme pauperum sepulturam, quando mori illos contingit, tum ad compensandam operam medicorum, qui ægrotos itidem pauperes visitare tenentur, possint depromi. Colligetur autem stipes hoc modo, ut singuli, sive scholares antequam deponantur, sive advenientes studiosi antequam inscribantur, apud decanum in capsulam hunc in usum factam sex ad minimum marcas inferant, idque una cum nomine suo in libro rationum, qui itidem

Digitized by Google

eum in finem apud decanum erit, manu sua annotent. Capsulæ ejus duæ erunt claves, quarum unam rector, alteram decanus habebit. Nec decanatu suo quisquam exibit, nisi prius ex capsula ista, quicquid æris eo collatum est, in fiscum studiosorum in ærario academiæ asservatum transtulerit, præsente quæstore. Fisci hujus similiter duæ erunt claves, quarum unam rector custodiet, alteram quæstor: qui, quoties ad similes usus quicquam inde depromendum est, simul aderunt, et in peculiari libro in eodem fisco perpetuo asservando, ablatam inde summam, tempus nomenque eorum, quibus quicquam impenditur, diligenter manu eorum, qui depromunt, curabunt consignari.

10. Studiosus quilibet, qui nomen suum apud academiæ nostræ rectorem est professus, potestatem habeat audiendi publicas professorum lectiones, discendi artes bonas literasque, consulendi de studiis suis eos, quibus publice docendi munus est commissum, et petendi adeundique privata collegia.

11. Studiosus quilibet potestatem habeat majoris in studiis suis auxilii gratia adeundæ bis in singulis hebdomadibus bibliothecæ publicæ, inspiciendorum bonorum librorum legendorumque; excerpendi quoque facultas concedatur.

12. Qui feliciori fuerit ingenio atque in studiis egregie profecerit, beneficiis academicis atque honoribus præ aliis ornabitur; atque qui gradum in patria acquirit, in docendi munere publico in ecclesiis vel scholis atque aliis honoribus reliquis præferetur.

13. Ob pestem grassantem, pretii locationis dimidium studiosis pro rata remittatur.

14. Studiosus nisi biennio toto abfuerit privilegia non amittat neque intra id tempus reversus de novo quicquam pro inscriptione solvat.

15. Privilegia hæc ad eos tantum pertinent, qui se, sicut studiosos decet, in academia gerunt, de quo rector et consistorium cognoscet: ceteri omnes excludantur.

Has constitutiones, prout conceptis verbis expressæ sunt, ab omnibus et singulis, quorum interest, accurate servari debere præcipimus; potestatem deferentes academiæ magistratibus et inspectoribus academiam secundum præscriptas leges gubernandi et earun-

Digitized by Google

dem contemtores et violatores debita poena afficiendi. Mandamus vero iis omnibus, quibus academiæ administratio commissa est aut in posterum committenda erit, ut officii sui memores propositarum constitutionum præscriptum urgeant sicque res omnes dirigant, ut quod a Nobis ex pia erga Deum et patriam affectione profectum est, felices successus sortiatur, in Dei gloriam et reipublicæ incrementum. In rei fidem hæc propria manu subscripsimus et nostrum sigillum scienter apponi curavimus. Datum et scriptum in arce Nostra regia Stockholmensi die 27 Junii anno 1655.

CAROLUS GUSTAVUS.

M. BIÖRENKLOU.

Digitized by Google

Pris: 1: 25.

Digitized by Google

Educ 5185.9.3
Uppsala universitets konstitutioner
Widener Library
006805889
3 2044 079 782 546

Digitized by Google